

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ

Број: К-По2 бр. 5/2017
Дана 26.11.2018. године
Београд
ул. Устаничка бр.29

У ИМЕ НАРОДА

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ - Одељење за ратне злочине, у већу састављеном од судија Винке Бераха Никићевић, председника већа, Вере Вукотић и Владимира Дуруза, чланова већа, са записничарем Сњежаном Ивановић, у кривичном поступку против **опт. РАНКЕ ТОМИЋ**, чији је бранилац адв. Милан Милосављевић, због кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 КЗ СРЈ, а по оптужници Тужиоца за ратне злочине КТО број 5/16 од 26.05.2016. године, последњи пут измењеној дана 16.11.2018. године, након одржаног главног и јавног претреса дана 16.11.2018. године, донео је једногласно и дана 26.11.2018. године, у присуству заменика тужиоца за ратне злочине Миољуба Виторовића, оптужене Ранке Томић и њеног браниоца адв. Милана Милосављевића, јавно објавио

ПРЕСУДУ

Оптужена **РАНКА ТОМИЋ**, рођена [REDACTED]

КРИВА ЈЕ

Што је:

за време унутрашњег (немеђународног) оружаног сукоба на територији Републике Босне и Херцеговине (БиХ), који се водио у периоду од априла 1992. године до децембра 1995. године, између Војске Републике Српске (ВРС) и МУП-а Републике Српске с једне и Армије и МУП-а БиХ с друге стране, кршећи правила међународног права, поступила супротно одредби члана 3 став

1 тачка 1 под а) и ц) Женевске конвенције о поступању са ратним заробљеницима од 12.08.1949. године, (III Женевска конвенција, „Сл. лист ФНРЈ“ бр. 24/50) и члана 4 став 2 тачка а) и е) у вези става 1 Допунског протокола уз Женевску конвенцију од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба, (Протокол II – „Службени лист СФРЈ број 16/78“ - Међународни уговори), заједно са Кубурић Бором, Бањац Радмилом (правоснажно осуђене пресудом Кантоналног суда у Бихаћу број 01 О К 008669 14К од 26.02.2015. године, а која је преиначена пресудом Врховног суда Федерације БиХ број 01 О К 008669 15Кж од 06.10.2016. године у погледу одлуке о казни) и малолетним Ђукић Веселком, према оштећеној К [REDACTED] К [REDACTED], извршила:

Мучење, нечовечно поступање, наношење великих патњи и повреда телесног интегритета

Тако што је средином јула 1992. године, након што су припадници Војске Републике Српске на подручју места Радић, општина Босанска Крупа, заробили претходно у ногу и главу рањену болничарку К [REDACTED] К [REDACTED], припаднику Кључко-Санске чете при тадашњој Унско-Санској оперативној групи, 5. Корпуса Армије БиХ и предали је припадницима „Женске јединице Босански Петровац“ при Петровачкој бригади Војске Републике Српске у којој је командир била оптужена Томић Ранка, коју су звали „капетан Рада“, а којој су припадале и К [REDACTED] Б [REDACTED] и Б [REDACTED] Р [REDACTED], после чега су припаднице „Женске јединице Босански Петровац“ оштећену К [REDACTED] К [REDACTED] одвеле у једну долину у близини школе у месту Радић, где је био окупљен већи број житеља тога места, након чега ју је оптужена Томић Ранка приморала да скине сву одећу са себе и потом да тако гола пузи по земљи, услед чега је оштећена задобила бројне повреде у виду раздеротина по телу, да би је потом приморала да сама себи ископа рупу - гробно место, притом јој стављајући грање пригортља међу поге, да би јој у једном тренутку пришле К [REDACTED] Б [REDACTED] и Б [REDACTED] Р [REDACTED] и тукле је лесковим штаповима по телу, све док се штапови не би сломили, а затим је оштећеној Б [REDACTED] Р [REDACTED] ножем одсекла косу и пожем урезала знак крста целом дужином њених леђа, што је код оштећене изазвало обилно крварење, К [REDACTED] Б [REDACTED] је затим узела нож од Б [REDACTED] Р [REDACTED] и оштећеној разрезала доњи део ува, што је код оштећене изазвало још обилније крварење, а оптужена Томић Ранка је затим оштећену К [REDACTED] К [REDACTED] приморала да пева српске песме и да се клања, стављајући јој при том уз помоћ чизме главу у говеђу балегу и тукући је лопатом по задњици,

након тога су оптужена Томић Ранка, К [REDACTED] Б [REDACTED] и Б [REDACTED] Р [REDACTED] оштећену одвеле у другу долину 70 метара удаљену од наведене, где се у друштву са њима налазио тада млађи малолетник Ђ [REDACTED] Р [REDACTED] рођен 14.08.1976. године, па када су тамо сви заједно стигли, оштећеној су наредили да поново себи копа рупу-гробно место, али с обзиром да оштећена услед преживљеног мучења за то више није имала снаге, копање рупе је завршио малолетни Ђ [REDACTED] В [REDACTED], након чега је оштећеној наредио да легне на леђа у већ ископану рупу, што је она и учинила, да би јој потом Ђ [REDACTED] Р [REDACTED] из ватреног оружја - аутоматске пушке, у предео груди и стомака испалио између пет и седам метака, услед чега је од задобијених повреда К [REDACTED] К [REDACTED] на лицу места и умрла,

-чине је извршила кривично дело ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 Кривичног закона Савезне Републике Југославије.

На је суд применом наведеног законског прописа и члана 5, 33, 38 и 41 КЗ СРЈ

О С У Љ У Ј Е

на казну затвора у трајању од 5 (пет) година.

На основу члана 258 став 4 ЗКП-а општењени се за остваривање имовинско-правног захтева упућује на парницу.

На основу члана 264 став 4 ЗКП, оптужена Ранка Томић ослобађа се од плаћања трошкова кривичног поступка, те исти падају на терет буџетских средстава суда.

Образложење

Оптужницом Тужиоца за ратне злочине КТО бр. 5/16 од 26.05.2017. године, која је последњи пут измењена дана 16.11.2018. године, оптуженој Ранки Томић је стављено на терет извршење кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 Кривичног закона Савезне Републике Југославије.

У завршној речи на главном претресу дана 16.11.2018. године, након анализе изведених доказа, заменик тужиоца за ратне злочине је навео да сматра да је током поступка несумњиво утврђено да је оптужена Ранка Томић извршила кривично дело ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 КЗ СРЈ и предложио је да је суд огласи кривом и осуди на казну затвора у трајању од 7 (седам) година, јер је то минимална казна коју Тужилаштво може да тражи у конкретном случају, имајући у виду тежину извршеног кривичног дела и сам начин на који је исто почињено од стране оптужене Томић Ранке.

Суд је у доказном поступку саслушао оптужену Томић Ранку, извршио увид у писане доказе и то: у списак несталих бораца Прве Цазинске бригаде Пстог корпуса Армије БиХ број Пов. 775/92 од 20.12.1992. године, у списак размењених заробљеника Муслимана састављен од стране М. И. од 26. априла 1994. године, у решење Опћинског суда у Санском Мосту од 02.08.2002. године, којим се К. К. проглашава умрлом, у фото албум Тужилаштва Босне и Херцеговине број Т20 0 КТРЗ 0000359 07 од 18.11.2010. године, у записник о саслушању Р. К. од 18.11.2010. године, у извод из матичне књиге рођених за Томић Ранку, у извод из матичне књиге умрлих Унско – Санског кантона, Општине Сански Мост за К. К. од 11.03.2014. године, у извод из матичне књиге рођених Унско – Санског кантона, Општине Сански Мост за К. К. од 11.03.2014. године, у оверену фотокопију картона личне карте за Томић Ранку, у фотографије (означене у истражном спису страница 159/38, 161/3, у решење Кантоналног суда у Бихаћу од 01.07.2015. године, којим је потврђена оптужнице Кантоналног тужилаштва УСК-а Бихаћ број Т 01 0 КТРЗ 0019641 14 од

29.06.2015. године, у извод из „Службеног листа Републике БиХ“ број 7, са одлуком о проглашењу ратног стања, у извод из „Службеног листа Републике БиХ“ број 50 година IV од 28.12.1995. године са одлуком о укидању ратног стања, затим у наредбу број 32-1 команданта Војне академије КОВ од 24. јануара 1992. године, на основу које се Томић Ранка упућује у 2. војну област у команду 9. Корпуса у Гарнизон Книн, у путни налог број 39 од 21.04.1992. године, у путни налог број 43 од 08.05.1992. године, у план рада женске јединице Босанског Петровца за месец мај 1992. године, у наређење за извођење обуке жена добровољаца од 25.04.1992. године, у реверс 3. бригаде Босански Петровац од 01.06.1992. године, у реверс број 22/92 од 23.04.1992. године, у увјерење Ратне болнице Купрес број 22 од 16.06.1992. године, у дневни распоред рада женске јединице Босански Петровац. Такође на главном претресу је извршен увид и у фотографију означену „Помаже Бог сестре Српкиње“ (које је предата суду од стране браниоца адвоката Милана Милосављевића), у пресуду Кантоналног суда у Бихаћу број 01 ОК 008669 14К од 26.02.2015. године, за Б. Р. и К. Б. у допис Кантоналног суда у Бихаћу од 01.11.2016. године којим пас обавештавају да се предмет 01 ОК 008669 14К налази у Врховном суду Федерације БиХ ради одлучивања о жалби на првостепену пресуду, у службену белешку судијског помоћника Николе Ускоковића од 28.12.2016. године, у допис Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима Спп-По₂ број 99/2016 од 05.01.2017. године, у допис Службе за откривање ратних злочина МУП РС број 230-3074/16-3 од 05.01.2017. године, у допис Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима Спп-По₂ број 99/16 од 16.01.2017. године, у допис Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима Спп-По₂ број 99/16 од 19.01.2017. године и од 20.01.2017. године, у допис Кантоналног суда у Бихаћу од 12.01.2017. године у прилогу кога је достављена пресуда Врховног суда Федерације БиХ број 01 0 К 008669 15 Кж од 06.10.2016. године, у извештај из КЕ за оптужену Томић Ранку од 07.03.2018. године, у допис Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима Спп-По₂ број 13/17 од 20.02.2017. године са меил преписком Кантоналног суда Бихаћ, у допис ВБА од 01. марта 2017. године, у допис Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима Спп-По₂ број 22/17 од 31.03.2017. године, у допис Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима Спп-По₂ број 37/17 од 26.04.2017. године са меил преписком Кантоналног суда у Бихаћу, у допис Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима Спп-По₂ број 49/17 од 07.06.2017. године са меил преписком Кантоналног суда у Бихаћу, у допис Тужилаштва за ратне злочине од 21.06.2017. године о томе да се К. Б. налази на издржавању казне и достава података за Б. Р. и Б. В. у допис Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима Спп-По₂ број 70/17 од 25.07.2017. године са меил преписком Кантоналног суда у Бихаћу, у решење К-По₂ 6/16 до 09.10.2017. године којим је одбачена оптужнице ТРЗ КТО 5/16 од 26.05.2016. године, у захтев Тужилаштва за ратне злочине за наставак кривичног поступка КТО 5/16 од 11.10.2017. године, у решење Апелационог суда у Београду Кж₂ По₂ 14/17 од 23.10.2017. године, затим у фотографију приложену од стране браниоца оптужене Ранке Томић, на главном претресу од 23.11.2017. године, у поднесак Тужилаштва за ратне злочине КТО 5/16 од 19.12.2017. године, којим извештавају суд да одустају од предлога да се као сведок испита Б. Р. у допис Основног суда у Мркоњић Граду број 75 0 К 043356 16 ИКС од 12.09.2017. године - Б. Р. ступила на издржавање казне затвора

дана 04.09.2017. године у КПЗ Источно Сарајево, у допис Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима Спш-По2 број 10/18 од 19.02.2018. године са маил преписком Суд БиХ Сарајево везано за Б. Р. у службену белешку Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима Спш-По2 број 10/18 од 26.02.2018. године, у прилогу кога се налази службена забиљешка Одјелјења за подршку свједоцима Суда Босне и Херцеговине чији је предмет информација о контакту са супругом Р. Б. затим решење Министарства правде Републике Српске од 28.11.2017. године, којим се одобрава прекид издржавања казне затвора Р. Б. у медицинску документацију за Р. Б. у прилогу, маил преписа Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима са Судом Босне и Херцеговине, у допис Републичког геодетског завода 02 број 95-58/2018 од 05. марта 2018. године у прилогу кога је исечак из зидне географске карте Босне и Херцеговине.

Суд је у доказном поступку испитао сведоке М. Ј., Б. В., К., М., Р., М., Ш., Р., Г. М. затим сведока Д. Б. Г. К.

У складу са одредбом Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима и чланом 9 Другог додатног протокола уз ову конвенцију, суд је испитао сведоке М. М. Г. А. Н., М., Б. Д., К. М. и Д. Б. путем видео-конференцијске везе са Кантоналним судом у Бихаћу, затим сведока Бору Кубурић путем видео конференцијске везе са Судом Босне и Херцеговине, с обзиром да су се по позиву овог суда, упућеног замолним путем, преко Министарства правде Босне и Херцеговине (Службе за подршку жртвама и сведоцима) изјаснили да једино на тај начин желе да сведоче, јер су или у лошој финансијској ситуацији па не могу да дођу у Београд или им то не дозвољава здравствено стање.

Оптужена Раика Томић па записнику сачињеном пред судијом за претходни поступак дана 11.02.2015. године, искористила је своје законско право да не износи одбрану, а у одбрани коју је изнела на главном претрессу дана 14.10.2016. године и при којој је остала и у току поступка, навела је да не признаје извршење кривичног дела које јој се ставља на терет. Истакла је да је крајем 1991. године на основу наредбе Војне академије упућена у 9. корпус у Книн, те да је затим из Книна отишла у Медачки Цеп, где је била до друге половине априла 1992. године. Војска Југословенске народне армије у периоду доласка „Плавих шлемова“ у Републику Српску Крајину, повлачила се и враћала. Добила је наредбу да изврши обуку жена, а жене у Петровцу су се добровољно јављале на обуку. Поседује налог и за долазак на обуку и за одлазак са обуке. Накнадно је од стране команде послата да доврши обуку, па је провела око две недеље на Оштрељу, прецизирајући да је обука била у априлу, а дообука у мају месецу 1992. године, о чему у списима постоје као доказ и два путна налога и то од 21.04.1992. године и од 08.05.1992. године. У Петровцу није имала никакву командну дужност. „Фронт жена – Петровац“, није постојао, већ је то био пешадијски вод. За потребе обуке задужила је пушке и муницију за извођење гађања. Поседује реверс од муниције, као и од пушака које је задужила а после и вратила. "Фронт жена" о коме је реч формиран је тек у априлу 1994. године Њена улога је била да им пружи помоћ, да им напише

Статут и да се региструју као „Фронт жена“, а све у намери да помажу војсци тако што ће обрађивати земљу, сејати...

Оптужена Ранка Томић даље наводи да што се тиче чина који је имала у инкриминисаном периоду, њој у свим документима пише „поручник“ Ранка Томић, као и да у самој наредби пише „поручник Ранка Томић“. У списима предмета постоје фотографије календара из 1993. године на коме пише „Фронт жена“, за који наводи да је формиран 1994. године. Објашњава да је календар направљен у Грчкој. У Грчкој има пријатеље, па је тамо водила жене да би из Грчке донеле помоћ за рањенике и борце Републике Српске. На заједничкој фотографији која се налази у списима предмета, а која је настала управо у Грчкој, види се колико има пушака, види се да нису све жене наоружане. Оне су имале униформе, али нису све имале наоружање. По завршеном задатку, вратила је пушке, а има и реверс.

Обука жена завршена је крајем јуна месеца 1992. године, тачније 26. или 27. јуна 1992. године, када су се вратили са обуке у првој помоћи, која се одржавала на Купресу. Из Купреса отишла је у Босански Петровац, а мисли да је био 28. или 29. јуни када је отишла из Петровца у Грачац.

Након тога, по добијању информације да је пуковник Миодраг Совиљ погинуо на Грабежу - Бихаћком ратишту, одлази на његову сахрану у место Саница, у коме је први пут тада била и не може да определи где се тачно налази, зна само да је на подручју Републике Српске, на путу Грачац-Кључ. Иначе, на сахрану се ишло организовано, аутобусом, на челу са председником општине, будући да је Совиљ био задужен за формирање и Петровачке бригаде. Са сахране је заједно са још две другарице и то Р. [REDACTED] Д. [REDACTED] и још једном, сада покојном, отишла у Грачац, где их је одвезао М. [REDACTED] а након што је позвала команду у северној касарни, да пита да ли има неко возило које иде за Кореницу, Грачац или за Удбину. Из Грачаца одвезла се за Книн, при чему није могла да се сети детаља, само зна да су по њу дошли, отишла је у Книн а затим дошла у Београд у 9 сати увече, 09. јула 1992. године. Наредног дана, 10. јула отишла је на Војну академију. Објашњава да јој није издата никаква потврда или нешто томе слично, на основу које се може утврдити да је она обавила свој задатак, односно обуку због чега је и послата у Републику Српску Крајину. У Београду, на Војној академији где је радила, остаје све до краја године. Затим је за Нову годину 1992. - 1993. отишла у Грачац и ту је чекала Нову Годину.

Наводи да након 07. јула када је била сахрана Совиља, нија била на подручју Босанског Петровца, одмах је отишла у Грачац, затим у Книн и у Београд, што могу да потврде и бројни сведоци. Све време је носила маскирну униформу, а носила је и СМБ униформу коју је у то време послала Југословенска Народна Армија, с обзиром на то да је била командир женске артиљеријске батерије у Медачком цесу и то јој је била једина функција. У том периоду није носила капу на глави, а на ногама је имала чизме. Била је једина жена која је имала завршену школу резервних официра, а артиљеријску женску батерију је формирала од добровољаца из Госпића. Обука је вршена у Босанском Петровцу, на излазу из самог града. Обука се састојала у савлађивању терена, склапању, расклапању наоружања – пушака које је она после и вратила и томе слично. Наводи да жене које су се као добровољци јавиле на обуку и дообуку коју је она

водила, звале „Женски пешадијски вод“, а формиран је 21.04.1992. године. Није их од раније познавала, тада им се обратила, објаснила им какво је стање у Републици Српској Крајини и да је она вољна да им пружи помоћ.

Први пут је упознала К. Б. и Б. Р. априла месеца 1992. године, када је стигла из Грачаца у Босански Петровац, и то у биоскопској сали када им је и саопштила план обуке. Б. Р. је на обуци код ње била кратко. Након завршеног првог дела обуке од ње је сазнала да је пре доласка на обуку радила као дактилограф, па ју је упутила да се јави команданту Совиљу да куца наредбе. Објашњава да са Б. Р., а ни са К. Б. није била ни у каквом сукобу. Тада је први пут била у Босанском Петровцу и уопште у западној Босанској Крајини. К. Б. и Б. Р. последњи пут је видела крајем јуна 1992. године, у Купресу на обуци.

За К. Б. никада није чула, нити је чула да се догађај који је описан у оптужници икада десио. Иначе, никада није чула за место Радић. Према томе, нема сазнања да је нека жена била заробљена. На подручју Грачаца и Босанског Петровца, док је била на тој територији није било никаквих борби или ратних сукоба, будући да су ту већ били распоређени плави шлемови. Истиче да 1992. године није имала чин капетана, већ је имала чин поручника.

Након што јој је предочен исказ сведока К. М. од 25.10.2010. године, у делу где наводи које радње је „капетан Рада“, предузела према оптуженој К., оптужена Ранка Томић је негирала да је о њој реч, јер она није била у чину капетана, те да јој Рада није ни име, ни надимак.

На главном претресу дана 26.01.2017. године, приликом суочења са сведоком К. М. који је навео да је Томић Ранка критичном приликом била у Радићу и да је предузела све радње које је описао, оптужена Ранка Томић остала је при својој одбрани наводећи да никада није била у Радићу, а да „он може да каже шта хоће“ (транскрипт аудио записа са главног претреса од 26.01.2017. године стр.24-27).

На главном претресу дана 19.06.2017. године, приликом суочења са сведоком М. Ј. сведок је навела да је Ранка била са њом у Радићу „била је самном у Радићу, мислим па не могу сада рећи да није била кад јес била“ оптужена Ранка Томић остала је при својој одбрани наводећи „она каже јесам, ја кажем нисам“, (транскрипт аудио записа са главног претреса од 19.06.2017. године стр.52-54).

Објашњава да иако на документу насловљеном као „План рада женске јединице Босански Петровац за месец мај '92.“ у потпису стоји **командир**, поручник Ранка Томић, у то време није била командир, али да је такво правило у војсци да није могла да стави само свој потпис, па пошто је она била на челу женске јединице, ставила је испред потписа „командир“. План рада направила је на основу наредбе да изврши обуку коју је претходно добила, а том приликом јој је помоћ пружио и покојни командант Миодраг Совиљ, који је такође био упознат са детаљима плана. Она је у циљу његове реализације, свако јутро долазила са Оштреља у Босански Петровац на информисање.

Генерал Младић унапредио је у чин капетана у августу 1992. године. Том приликом није само она унапређена, већ и многи други учесници у рату, а као разлог за то је њено учешће у одбрани српске земље. С обзиром на то да је изгубила војну књижицу, не може да пружи писани доказ о томе. После рата није се јављала на војне вежбе и одбила је предлог да се поново активира. Није желела нити је хтела да има било какве везе са војском. Наставила је само да ради као фотограф и није је занимало да носи униформу.

Даље наводи да са обуке познаје Љ[REDACTED] М[REDACTED]. Не познаје Б[REDACTED] Д[REDACTED] ни К[REDACTED] М[REDACTED]. Не познаје Ђ[REDACTED] В[REDACTED] и првинула за то име и презиме чула је када је прочитала у оптужници.

Након што јој је показана фотографија која је насловљена као „Република Српска Фронт жена - Петровац“, а налази се у списима предмета на страни 161/39, под називом: „Помаже Бог сестре Српкиње“ оптужена Ранка Томић је потврдила да је она на фотографији, да се види да носи СМБ униформу, да је у чину поручника, а да је фотографија снимљена априла месеца 1992. године у Медаку. На фотографији је препознала К[REDACTED] Б[REDACTED] и В[REDACTED] Р[REDACTED].

На главном претресу 16.11.2018. године, када је заменик тужиоца за ратне злочине прецизирао оптужницу у делу назива јединице и то тако да уместо „Фронт жена Петровац“, треба да стоји Женска јединица Босански Петровац при Петровачкој бригади Војске Републике Српске у којој је била командир оптужена Томић Ранка, оптужена је потврдила да је то тачан назив. Навела је да је била као командир Женске пешадијске јединице при Петровачкој бригади.

Бранилац опт. Томић Ранке, адвокат Милан Милосављевић у својој завршној речи навео је да тужилаштво у току поступка није пружио ниједан материјални доказ којим би поткрепило своје наводе из оптужнице да је оптужена Ранка Томић извршила кривично дело које јој се ставља на терет, при чему у списима не постоје докази да се ради баш о К[REDACTED] К[REDACTED] као и да не постоје докази да је оптужена Ранка Томић уопште била присутна критичном приликом, јер многи сведоци одбране тврде да је у инкриминисаном периоду она била на Војној академији у Београду. Такође, бранилац оптужене у завршној речи оспорава законитост одлуке о проглашењу ратног стања у Босни и Херцеговини и сматра да је у то време могло бити говора само о оружаном побуну. С тим у вези оспорава и правну квалификацију кривичног дела које се оптуженој Томић Ранки ставља на терет. Имајући све изложено у виду, одбрапа оптужене Ранке Томић сматра да није извршила кривично дело за које се терети, па предлаже да је суд ослободи од оптужбе.

У својој завршној речи оптужена Томић Ранка тврди да критичном приликом није била на месту догађаја, па самим тим није ни извршила кривично дело које јој се ставља на терет, да је своје кретање у наведеном периоду детаљно објаснила у одбрани коју је током поступка изнела, да је њено име Ранка и нема никакав надимак, нити ју је ико икада звао Рада.

Сведок оштећени В. К. испитан је дана 18.11.2010. године у просторијама ПУ Сански Мост, у чији исказ је суд на основу члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП-а извршио увид на главном претресу дана 28.05.2017. године, обзиром да из замолнице Кантоналног суда у Бихаћу број 01 ОК 010221 15 КПС од 30.12.2016. године, произилази да је **К. В.** преминуо 04.06.2013. године.

Навео је да је до избијања ратних сукоба у Босни и Херцеговини са породицом живео у Словенији. Од своје супруге **В.** развео се још 1979. године, а у Словенији, тачније у месту Јасенице живео је са ћерком **К.** мада је његова ћерка већину времена проводила код његове мајке Паше у месту Трнова, општина Сански Мост. **К.** је завршила и основну школу у Санском Мосту. Године 1989. је **К.** уписао у средњу електротехничку школу у Љубљани и имао намеру да она живи са својом биолошком мајком **В.** Њерка **К.** му се одмах на почетку боравка код своје маме пожалила да она не може да успостави однос са њом, обзиром да се његова бивша жена поново удала и да има још двоје деце из новог брака, а да **К.** уопште не осећа као своје дете. Сећа се да је одмах реаговао тако што је ћерку **К.** вратио код његове мајке **П.** у Трнову, Сански Мост, где је уписао у исту средњу школу. По избијању ратних сукоба познато му је да његова ћерка више није ишла на наставу у средњу школу, већ да је повремено радила као конобарица у кафићу „А“ у месту **О.** општина Сански Мост. Добро се сећа последњег разговора са ћерком **К.** негде половином јуна месеца 1992. године, када је успео да је телефоном добије, и када му је том приликом рекла да не брине да је код њих мир и да је код мајке у Трнави. Више се никада није чуо нити видео са својом ћерком. Обзиром да је рат у БиХ већ увелико почео, а он је живео у Словенији, и бринући се за живот своје ћерке покушао је да дође до било којих информација. Сазнао је из прича да је једна већа група становника из Санског Моста пребегла преко шума у Бихаћ, а затим и у Карловац у Хрватску, одлучио је да оде у Карловац и да сазна нешто о својој ћерки **К.** Мисли да је то било у октобру 1992. године. Сећа се да је испред школе у Карловцу затекао већу групу избеглица из БиХ, међу њима је упознао једног младића који му је рекао да је лично познавао његову ћерку, да је она била санитарка у 510. бригади Петог корпуса Армије БиХ. Тада му је тај младић рекао да је он учествовао у војној акцији на платоу села Србљани као припадник Армије БиХ и да је лично видео када је његова ћерка **К.** рањена, али да нису успели да је извуку због јаког дејства митраљеза тип „84“. Младић му је још рекао да их је тога дана постројио командант 510. бригаде Петог корпуса Армије БиХ, Амир Авдић, и да је био веома љут на сву војску из разлога што нису успели да извуку његову рањену ћерку, те да је наредио да поново покушају да је извуку. Наводно су покушавали у наредна два дана и да нису у томе успели. Након тога вратио се у Јасенице и покушавао путем радио аматера да дође до било каквих информација о његовој ћерки. Почетком 1993. године, једна жена из Линца пренела му је информацију да је његова ћерка погинула, али у то није поверовао. Даље је навео да се сећа да је током 2003. године од стране полиције у Санском Мосту обавештен да је тело његове ћерке ексхумирано са гробља Хумци у Бихаћу, да је његова ћерка на себи имала плаве патике и неке панталоне, те да је њено тело пребачено у Идентификациони центар „Шејковача“ у Санском Мосту. Речено му је да се мора урадити ДНК анализа, пристао је да да крв, и након што су прикушљени сви узорци за ДНК

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

анализу од представника Идентификационог центра „Шејковача“ обавештен је да они немају никакво тело у центру, да тамо тело његове ћерке пије ни било, те да стога немају са чим да упореде прикупљене узорке за ДНК анализу. Ни дан данас не зна ништа о телу његове ћерке К[REDACTED]. Чуо је да је његова ћерка имала на себи златни танки ланчић са два слова на привеску или два одвојена привеска са два иницијала „КК“. Мисли да су та слова представљала иницијале имена и презимена његове ћерке, али познато му је и да се њен момак презивао К[REDACTED], коме не знам име.

Придружио се кривичном гоњењу особа одговорних за убиство његове ћерке К[REDACTED] и истакао одштетни захтев.

Сведок Г[REDACTED] А[REDACTED] испитан пред полицијом Полицијске управе Сански мост дана 01.06.2007. године, пред Тужилаштвом БиХ у Сарајеву дана 20.10.2010. године, као и на главном претресу дана 31.03.2017. године, наводи да је у тренутку избијања рата на подручју општина Кључ-Сански Мост избегао у Бихаћ, где се пријавио у Територијалну одбрану Бихаћ. Након краћег времена проведеног у Територијалној одбрани дана 04. јуна 1992. године је њих неколико дошло на подручје Врхпоља, општина Сански Мост. Ту их је било око стотинак и постигли су договор са српском војском и командантом те војске да их одвезу у Бихаћ. Даном 12.06.1992. године формирана је Кључко-санска чета Унско-санске оперативне групе која је деловала у саставу 5. Корпуса ОСР БиХ чији је био борац. Одмах након формирања отишли су на Грмушко-србљански плато, где су се прикључили мештанима платоа и јединицама из Цазинске бригаде, који су држали положаје на разграничењу линија са војском ВРС.

Дана 10. јула 1992 године као припадник наведене јединице, добио је наређење да са још двадесетак бораца и две болничарке оде у рсон Парињаче подручје према Грмечу. Тога дана са њим су били и његови саборци Д[REDACTED] Б[REDACTED], М[REDACTED] М[REDACTED] и други као и болничарке А[REDACTED] и К[REDACTED] К[REDACTED] из Санског Моста. У једном тренутку приметио је кретање непријатељске војске и тенкова у њиховом правцу, о чему је одмах обавестио свог претпостављеног и дао предлог да почну са повлачењем. По доласку на Каменички врх, морали су да прођу кроз један добар део шуме, када им је од стране непријатељске војске наређено да стану и да се предају јер су опкољени. На њих је у том тренутку отворена ватра, сакрио се у заклон, а војник испред њега К[REDACTED] С[REDACTED] је био смртно погођен. Приметио је и да је болничарка К[REDACTED] К[REDACTED], погођена са више метака. Она га је тада позвала и рекла „Азизу погођена сам, готова сам, помози ми“. У том моменту отворио је ватру према непријатељској војсци, дајући наређење припадницима своје групе да и они отпочну опкољавање са леве и десне стране и истовремено се приближавао рањеној К[REDACTED]. Повукао је у заклон и видео да је била сва крвава у пределу главе, левог ока, грудног коша, руку и ногу и где год би је дотакао приликом повлачења је јаукала од болова.

К[REDACTED] код себе није имала оружје. Место где је К[REDACTED] рањена, удаљено је око 7-8 километара од места Радић. Након борбе која је трајала неколико минута, до њега су дошли М[REDACTED] М[REDACTED] и Д[REDACTED] Б[REDACTED] док су остали побегли. Договор је био да он остане на положају и да пружа отпор и штити их, а њих двојица је требало да наставе са повлачењем и са собом поведу и рањену К[REDACTED] К[REDACTED]. Када је након пређених 50-100 метара поново срео М[REDACTED] и

Д[REDACTED], рекли су му да су К[REDACTED] оставили, јер је по њиховом мишљењу већ била мртва, није давала знакове живота показавши му руком у правцу једне долине која се налазила између Каменичког врха и Узелац главике, те је и видео непомично тело К[REDACTED] К[REDACTED] како лежи. Након прелазних око 300 метара од места где су се нашли, наишли су на борце из своје јединице који су им притекли у помоћ, а тада им је из команде стигло наређење да се хитно повуку у село где је привремено била смештена њихова команда.

Даље наводи да су десетак дана након овог догађаја, његови саборци и он кренули у једну извиђачку акцију, пронашли су испод површине земље плитко закопано тело њиховог саборца Сенада, кога су откопали и у шаторском крилу однели у село и предали његовој породици, док К[REDACTED] К[REDACTED] нису пронашли. Касније су од њихове обавештајне службе дошли до сазнања да је К[REDACTED] К[REDACTED] остала жива и да је излечена у болници у Босанском Петровцу.

Објашњава да је К[REDACTED] на себи критичном приликом имала војну шарено маскирну униформу (шарене маскирне панталоне и блузу), карирану кошуљу црно беле боје и патике плаво беле боје, преко војне униформе носила је каиш смеђе боје средње ширине са шналом светлије боје, а носила је и ланчић који је био упечатљив на њој, јер га никада није скидала.

У лето 1993. године, у договореној размени заробљеника Армије БиХ и Војске Републике Српске, заједно са Б[REDACTED] М[REDACTED] из Бихаћа, која је такође у рату била једна од болничарки Кључко-санске чете, покушали су да идентификују тело у касарни Орљани у Бихаћу. Између десетак лешева који су били у дрвеним сандуцима и поодмаклој фази распадања, предочено им је једно женско тело са вероватноћом да се ради о њиховој болничарки К[REDACTED], али нису били сигурни да је то тело К[REDACTED] К[REDACTED] јер је било у фази распадања, а и остаци одеће нису могли пружити довољно доказа како би се извршила идентификација.

Испитан у Тужилаштву БиХ у Сарајеву навео је да су по позиву официра за размену несталих Ф[REDACTED] Ш[REDACTED], болничарке А[REDACTED] и М[REDACTED] са још неким борцима и он, отишли у мртвачницу Дома здравља Бихаћ где су покушали извршити идентификацију тела К[REDACTED] К[REDACTED] где им је у дрвеним сандуцима и поодмаклој фази распадања, предочено једно женско тело са вероватноћом да се ради о њиховој болничарки К[REDACTED], те су препознали њене плаво беле патике иако су биле поцепане и прљаве, да су препознали њену шарену униформу и то панталоне и блузу, да су познали униформу јер је то била прва бихаћка војна униформа додељена њиховим борцима, а препознали су и њен шири женски каиш са светлом копчом – шналом. Добро се сећа њене црно беле кошуље а нарочито су били сачувани делови рукава, где се копчају рукави, прсни цео где се такође копча дугмад. Даље је навео да се сећа да је често, па и тога дана носила ланчић од злата и колико се сећа на ланчићу је био неки медаљон или привезак. И поред тога што су препознали делове њене одеће тог дана нису могли извршити коначну идентификацију њених телесних остатака. Управо је А[REDACTED] и посумњала да ли се ради о њеном телу јер су недостајали ланчић и прстен које је она код ње добро запазила.

Испитан на главном претресу дана 31.03.2017. године, наводи да приликом идентификације нису са сигурношћу могли да потврде да се ради о тој особи, јер је кошуља која им је презентована била у деловима, а ни патике нису биле оне боје какву он памти.

Након што му је предочена копија скениранс фотографије формата А-4, навео је да особа са фотографије има доста сличности са К[REDACTED].

Сведок М[REDACTED] М[REDACTED] испитан пред Кантоналним Министарством унутрашњих послова Унско-Санског кантона Федерације Босне и Херцеговине дана 03.07.2007. године, затим пред Тужилаштвом-Тужитељством Босне и Херцеговине од 21.10.2010. године, као и на главном претресу од 31.03.2017. године, навео је да је почетком рата 1992. године био у Кључу и био припадник ТО Кључ. После је избегао у Бихаћ, где се дана 12.06.1992. године прикључио Кључко-санској чети Унско-санске оперативне групе која је била у саставу Петог корпуса ОС Армије БиХ. Дана 10.07.1992. године, негде у јутарњим сатима, са групом од 25 сабораца наведене чете кренуо је у извиђање у правцу планине Парињача по наређењу њихове команде. На главном претресу је навео да није сигуран када је то било, а могло би бити јуна или јула месеца. Добро се сећа да су са њима биле и две болничарке, а једна од њих је К[REDACTED] К[REDACTED] коју познаје од самог почетка формирања њихове чете. Тог дана отишли су на планину Парињачу и сећа се да су са њим били и остали припадници ове чете Г[REDACTED] А[REDACTED] из Кључа који је био и вођа групе, Д[REDACTED] Е[REDACTED] из Кључа, К[REDACTED] С[REDACTED] који је био водич, две болничарке К[REDACTED] К[REDACTED] и девојка по имену А[REDACTED] која је била Словенка, као и остали саборци којима се не сећа имена и презимена. По доласку на Парињачу приметио је велику концентрацију војника РС, колоне војних возила и тешког наоружања. Крећући се према врху Парињаче прошли су поред шатора у коме се налазила српска војска и исти нису на време уочили. Испред њих на удаљености око 100 до 150 метара, на врх брда Парињаче приметио је два униформисана српска војника, а када су се приближили на удаљености од око 50 метара од истих приметио је да су наоружани и исти су одмах након што су их приметили побегли низ брдо према својој војсци, тако да нису пуцали на њих, јер би тиме открили свој положај и највероватније би били нападнути. Када су се попели на врх Парињаче, то јест до места где су видели та два српска војника, затекли су свеже трагове угажене траве и опушака цигарета од наведених војника. Претпоставља да су та два војника били њихови извиђачи и да су исти чим су их приметили отрчали до осталих војника да их извести о томе. Са овог дела врха Парињаче јасно се види место где су били сконцентрисани српски војници, наоружање и опрема, а истовремено приметио је да се у правцу њих крећу оклопна возила и наоружани војници. Одмах са лица места Г[REDACTED] А[REDACTED] је успоставио радио везу са њиховом командом и пренео им стање на терену, након чега им је наређено да се хитно повуку назад ради њихове личне сигурности. Тог момента у команди њихове чете налазио се Х[REDACTED] И[REDACTED] који је све време одржавао радио везу са Г[REDACTED] А[REDACTED].

Приликом повлачења, дошли су до шумског пута када су се из оближњих грмова са удаљености од око 15 метара зачули непознати гласови који су викали „стој бацај оружје“, а истовремено су у правцу њих отворили жестоку ватру из пешадијског наоружања. Он се бацио на леђа и истовремено узвратио палбу

према непријатељу, то јест српској војсци. Тако лежећи, видео је испред себе на удаљености од око 7 до 10 метара свог саборца К. С. који је стајао са пушком у руци, а истовремено са свих страна из правца непријатеља на њега је била отварана ватра из пешадијској наоружања и исти је био погођен са више метака у пределу целог тела. На земљу је пао тек након престанка паљбе и видео је да је исти на лицу места био смртно погођен. Добро се сећа да је тог момента испред њега, а иза леђа К. С. стајала болничарка К. која је такође након пар секунди погођена три пута мецима у пределу главе, чини му се леве стране чела и ока, левог рамена, десног кука и обе ноге и била је сва крвава, а све то је видео, јер је лежао на леђима и био лицем окренут према њима. Место где је К. пала било је стално изложено непријатељској ватри и даље су пуцали по месту где је она лежала и по њима, бацајући при томе и ручне бомбе. Тад му је А. рскао да покуша да извуче К., након чега је он допузао до ње, ухватио је својом десном руком у пределу крагне и повукао уназад према долини како би избегли непријатељску ватру. Након што је извучао К. у долину, приметио је да даје слабе знакове живота, да је отекла у пределу леве стране главе, а на све стране из тела покојне К. је текла крв. Њој се променила боја лица и сва је пожутела, након чега је изгубила свест. Такође је додао да је видео да у пределу главе, ближе оку и чела има велику отеклину модро плаве боје, која му је личила на подливе. Он је К. оставио у долину и поново отишао до А. са којим се договорио да се повуку назад, а по изгледу њених рана био је уверен да не може преживети.

К. К. је том приликом на себи имала маскирну војничку униформу, торбицу са завојима, била је вишег раста и јаке конституције, млађа од њега око 18-19 година, а он је тада имао 22 године. К. није имала оружје. Пре рата је није познавао и са њом је у јединици био два до три месеца. Била је у санитету.

Приметио је да се повлачи и српска војска, што је значило да се спремају да их гађају артиљеријом, што је српска војска након краћег времена и учинила, па је око њих сва земља била изорана од гранатирања. Пошто више ту нису могли да се задрже, а и нестало им је муниције па се више нису ни могли бранити, повукли су се уназад без К. К., јер су мислили да је мртва. Имали су намеру да се након извесног времена врате по тело К. К., али је српска војска већ заузела тај део територије и претпоставља да су они покупили њено тело и однели га. Након овог догађаја, они су се повукли на линију одбране, а када је српска војска тај дан напала села Србљанског платоа, Бркић, Србљани, Језеро и Спахиће, чуо је како српски НН војници вичу „сво је, заробили смо је, хоћете ли је назад“ и мисли да се то највероватније односило на њихову К. К. Касније је сазнао да је К. заробљена жива од стране српске војске, да је једно време провела на лечењу у Петровцу и да су је после тога злостављали и убили.

Након што му је показана скенирана копија фотографије формата А-4 навео је да му особа са фотографије изгледа мало познато, али да не налази сличност између ње и К. К.

Сведок Д. Е. испитан пред Кантоналним Министарством унутрашњих послова Унско-санског кантона Федерације Босне и Херцеговине

дапа 03.07.2007. године, пред Тужитељством Босне и Херцеговине у Сарајеву дана 21.10.2010. године и на главном претресу дана 19.10.2018. године, навео је да се након избијања рата 1992. године, дана 12.06.1992. године прикључио Кључко-Санској чети Унско-Санске оперативне групе која је била у саставу Цетог корпуса ОС Армије БиХ. Дана 10.07.1992. године у јутарњим сатима са његовим саборцима Г. [REDACTED] А. [REDACTED] из Кључа који је био вођа групе, В. [REDACTED] З. [REDACTED] из Бихаћа, М. [REDACTED] М. [REDACTED] из Кључа, К. [REDACTED] С. [REDACTED], К. [REDACTED] К. [REDACTED] и другима којима се не сећа имена и презимена, кренули су у извиђање на планину Парињача. Када су стигли на Парињачу приметио је на удаљености од око 100 до 150 метара већу концентрацију Војске РС и њихових возила, а чула се и њихова галама. Са Парињаче су одмах њиховој команди у Језеру путем радио везе јавили шта су уочили, те су им одмах одговорили да не иду даље напред у извиђање већ да се врате назад, то јест да се повуку. У њиховој команди налазио се њихов саборац Х. [REDACTED] И. [REDACTED] и он је путем радио везе разговарао са Г. [REDACTED] А. [REDACTED] све време док су били на Парињачи. По наређењу команде повукли су се испод Каменичког врха и Спахићке главице и дошли до једног шумског пута којим су се претходно кретала војна возила и Војска РС. У једном моменту на том делу пута упали су у непријатељску заседу. Иза оближњих грмова на удаљености од око 10 до 15 метара од њих били су припадници Војске РС и уследила је команда „стој“ а одмах потом су отворили ватру на њих из пешадијског наоружања. Добро се сећа да су тог тренутка испред њега били његови саборци Г. [REDACTED] А. [REDACTED], К. [REDACTED] С. [REDACTED] М. [REDACTED] М. [REDACTED] и К. [REDACTED] К. [REDACTED]. Након отварања ватре на њих од стране Војске РС, они су такође узвратили палбу у њиховом правцу. Он се у том моменту налазио на путу у усеку док се К. [REDACTED] налазила на стрмој падини изнад пута. Након краткотрајне пуцњаве од неколико минута зачуо је јауке К. [REDACTED] К. [REDACTED] која је звала у помоћ и викала да је погођена. Тог момента није могао доћи до К. [REDACTED] К. [REDACTED] из разлога што је и даље непријатељ отварао жестоку ватру према њима, али се тада на моменат осврнуо иза себе и приметио да остали саборци који су били са њима у групи беже, тако да је остало само њих пет који су и даље пружали отпор непријатељу. Након краћег времена М. [REDACTED] М. [REDACTED] и он су успели допuzати до места не којем се налазио вођа групе Г. [REDACTED] А. [REDACTED] који им је рекао да извуку рањену К. [REDACTED] и да се повуку према назад, што су и учинили, док је А. [REDACTED] остао да их штити пуцајући у правцу непријатеља, док су се они са рањеном К. [REDACTED] повлачили. Приликом повлачења видео је да К. [REDACTED] има по себи више тешких рана у пределу главе, руку и ногу, а била је у бесвесном стању и мислили су да је мртва, те су је оставили у тој долини, чекајући А. [REDACTED] да се и он повуче према њима. Сећа се да је К. [REDACTED] од одеће на себи имала маскирну војничку униформу, затим пругасту кошуљу са тамним пругама, и сећа се да је имала каиш ширине 10 до 12 цм, са већом током светлије боје. Њене обуће се не сећа али верује да је носила пре патике тај дан, него чизме. Не сећа се да ли је на себи носила златни ланчић.

Након тога дошао је А. [REDACTED] до њих и питао их је шта је са К. [REDACTED] и где је она. Рекао му је да је К. [REDACTED] мртва и показао му руком на место где је К. [REDACTED] остала лежећи на земљи у долини, а исту нису могли даље да носе јер су били исцрпљени, а и ради њиховог сигурнијег повлачења. Имали су намеру да се повуку на безбедно место да се мало одморе, чекајући да се ситуација на терену смири, како би безбедно извукли мртву К. [REDACTED]. Чекали су ту једно краће време али су приметили да се Војска РС и даље постепено креће према њима и да их

окужује отварајући пешадијску ватру у правцу њих, те су били присиљени да се потпуно повуку назад, тако да је Кармен остала лежати у наведеној долини и нису је успели извући и однећи са собом, претпоставља да је Војска РС пролазећи крај тог места највероватније покупила њено тело и однела. Кад су се тог дана повукли на линије њихове одбране, након извесног времена дошло је до општег напада Војске РС на околна села Спахићи, Бркићи, Језеро, Србљани, која су била настањена бошњачким становништвом. Чуо је повике од страпе непознатих српских војника како узвикују „заробили смо је, ево хоћете ли је назад“, што се према његовом мишљењу највероватније односило на К. [REDACTED] К. [REDACTED]. После се причало међу војском да је К. [REDACTED] заробљена жива, да је лечена, а након тога да је убијена. У наредном периоду учествовао је у препознавању телесних остатака К. [REDACTED] и К. [REDACTED] али се не сећа када је то било, али се сећа да је то било у Бихаћу. Показана му је одећа која је била одвојена од тела и препознао је белу кошуљу са тамним пругама, препознао је каиш и био је сигуран да је она ту одећу тај дан имала на себи.

Након што му је предочена копија фотографије формата А-4 навео је да препознаје Кармен. Њеном лику одговарају црте лица и очи, док се за косу није могао изјаснити да ли је била дужине као на фотографији.

Сведок К. [REDACTED] М. [REDACTED] је свој исказ дала пред Министарством унутрашњих послова Унско Санског кантона Федерације Босне и Херцеговине дана 07.10.2010.године, а испитана је и на главном претресу дана 15.12.2017.године путем видео конференцијске везе са Кантоналним судом у Бихаћу, па је навела да је она пре рата живела са својом породицом у Бихаћу, где је завршила основну школу. Почетком избијања ратних сукоба на тим просторима укључила се у редове Армије БиХ, као борац. Највише је била задужена за негу бораца, била је болничарка. Припадала је јединици која се звала Кључко-Санска чета, чији је командир био А. [REDACTED] А. [REDACTED] из Кључа. Њихова зона одговорности је била на Грмушко-Србљанском платоу општине Бихаћ. Она је заједно са својим саборцима ишла на линије и учествовала у акцијама везаним за тадашње ратне прилике. У њиховој јединици осим ње било је још жена, а сећа се добро да су ту биле К. [REDACTED] и К. [REDACTED], извесна А. [REDACTED] којој не зна презиме, Насиха из Врхпоља и извесна Сенада која је кратко била у њиховој јединици. Добро је познавала К. [REDACTED] и К. [REDACTED] и може рећи да се радило о једној финој женској особи и правој колегици. Она је страдала почетком рата на Грмушко-Србљанском платоу, колико се сећа то је било у лето 1992.године, али не зна тачно месец. Зна само да је она отишла са својим саборцима у акцију, међу којима су били Г. [REDACTED] и А. [REDACTED] који је водио акцију. Сећа се да је са њима ишла и А. [REDACTED] за коју мисли да је била из Словеније. Чула је да су упали у заседу и да је К. [REDACTED] рањена у главу, те да је остала на непријатељској територији. Ово је чула од њених сабораца који су били са њом. Не зна пуно о томе шта се у наредном периоду дешавало са К. [REDACTED], зна само да је касније чула да је стигла мртва у размени заробљеника. Навела је да када је Кармен рањена, момци из њене јединице ишли су на место где је она остала да је извуку, али је тамо нису нашли. Не сећа се да је она лично ишла са А. [REDACTED] Г. [REDACTED] или неким другим на препознавање њених посмртних остатака у касарну у Орљанима или на неку другу локацију, пити се сећа да је ишла на препознавање било каквих тела или посмртних остатака, па тако ни посмртних остатака К. [REDACTED] и К. [REDACTED]. Зна само да је једном ишла у касарну на Орљанима, али се не сећа из ког разлога, при чему не искључује могућност да је то било и

ради препознавања К[REDACTED]. Што се тиче К[REDACTED] и околности њеног рањавања и смрти то је све што је њој о томе познато.

Сведок М[REDACTED] је свој исказ дао пред Тужитељством Босне и Херцеговине дана 20.10.2010. године и путем видео-конференцијске везе са Кантоналним судом у Бихаћу, дана 19.06.2017. године. Навео је да је током рата живео у [REDACTED] са родитељима и сином и био ангажован у станици полиције као резервни полицајац. [REDACTED] одељења у [REDACTED] био је К[REDACTED] С[REDACTED], а сећа се да су у станици били још ангажовани Б[REDACTED] Д[REDACTED], М[REDACTED] К[REDACTED] Д[REDACTED] Ј[REDACTED] и други. У Великом Радићу су током рата, у близини куће Б[REDACTED] биле смештене хаубице и војници који су их опслуживали, а у старој школи су били магацини горива, уља и мазива. У кући З[REDACTED] Ј[REDACTED] су били смештени припадници диверзантског вода „Орлови Грмеча“, чији је старешина био Ш[REDACTED]. Одељње полиције било је у просторији 33 „Бразда“, а војни санитет у кући Д[REDACTED] Б[REDACTED]. Кроз Радић је пролазило доста војске, и међу њима је било и униформисаних жена.

Не сећа се датума ни године, када је једне вечери око пола осам у његову кућу дошао [REDACTED] и саопштио му да мора да крене са њим у станицу, јер тамо имају неку девојку која је заробљена.

Питао га је шта ће урадити, а он му је одговорио да ће је одвести и пустити је. Отишли су до станице и тамо затекли њему непознату девојку и резервног полицајца Б[REDACTED] Д[REDACTED] кога је претходно од куће довео [REDACTED]. Девојка је била одевена у маскирно одело, по годинама је деловала млађе и сигуран је да није имала 25 година, била је црнкасте косе и буцмаста у лицу. Видео је да је на ногама имала једну патику која је била плавкасте боје, а на другој нози је имала чарапу, што је њему било чудно, па је рекао „дајте јој неке ципеле да обује“. Запazio је још да је шепала на једну ногу, с тим што сада не може да се сети на коју. Сећа се да је имала фластер и газу на једном оку, а не сећа се на ком. Није видео да је имала завој на нози. [REDACTED] им је рекао да ће девојку одвести кроз Борик, што је од станице удаљено око један километар. Рекао је још да ће је пустити, а да ће он у ваздух испалити два метка како би изгледало да су је они убили.

У станици је остао Б[REDACTED] Д[REDACTED], док су он, [REDACTED] и К[REDACTED] М[REDACTED] који је био припадник војске, ту девојку одвели пешке до Борика. Прошли су поред лугарске куће на једно 300, 400 метара и ту је [REDACTED] рекао „иди сада према Грмуши, тражи своју јединицу, ако наиђеш на камион бежи са пута и скривај се, али исто тако и ако чујеш војску склањај се“. Тој девојци је он још у станици, а и током хода дао неколико цигарета. Није сазнао име те девојке нити је тада питао ко је, шта је и одакле је. Нису успели да јој нађу ни обућу, тако да је отишла обувена у једну патику и чарапу и тада је видео да шепала на једну ногу. Када се та девојка од њих удаљила на 30 до 40 метара, С[REDACTED] К[REDACTED] је испалио два метка у ваздух. Даље наводи да када су је водили према Борик, он није имао оружје, нити га је понео од куће, а на себи је имао полицијску униформу и опасач. Из станице полиције отишао је кући, а сутрадан је био ангажован на пункту Мали Радић. Касније је из прича других мештана чуо да је та девојка други дан ухваћена, да су је премлатили и да је убијена. Ко је то тачно урадио он не зна, нити о томе може

било шта да каже. Ђ[REDACTED] В[REDACTED] познаје, био је малолетан, имао је око 15 година, а то му је познато јер је старији годину дана од његовог сина. Није му познато да ли је Ђ[REDACTED] В[REDACTED] убио ову девојку.

Након што му је предочена фотографија формата А-4 навео је да му особа на фотографији личи на девојку коју су они одвели, а највише сличности види у јагодичним деловима лица, доњим капцима, с тим што јој је коса била мало краћа него на фотографији.

Сведок Б[REDACTED] Д[REDACTED] је у свом исказу датом пред Тужитељством Босне и Херцеговине дана 04.10.2010. године, као и путем видео-конференције везе са Кантоналним судом у Бихаћу, на главном претресу дана 19.06.2017. године, навео да је до избијања ратних сукоба живео са братом, оцем и мајком у породичној кући у [REDACTED]. Пре рата је по одслужењу војске био распоређен у резервни састав полиције и то у станици полиције Босанска Крупа. Избијањем оружаних сукоба између Муслимана и Срба у граду Босанска Крупа, у првој половини 1992. године, они су у Великом Радићу формирали пункт полиције у месту Кланац, удаљеном око 500 метара од Великог Радића. Вршили су контролу возила, путника и пролазника са циљем да спрече улазак непознатих лица у село. У Радићу је функционисало одељење станице полиције,

[REDACTED] Сећа се да су у одељењу као полицајци, осим њега, били ангажовани у [REDACTED] Ј[REDACTED], П[REDACTED] Н[REDACTED], В[REDACTED] М[REDACTED], Н[REDACTED] М[REDACTED] Б[REDACTED] Н[REDACTED] и други. Неки од њих су се током рата одселили са простора Великог Радића, а неки и даље тамо живе. Њихово одељење било је смештено у просторије 33 „Бразда“. Након мобилисања, петнаестак дана су били ангажовани на чувању архиве у станици полиције у Босанској Крупи, након чега су се поново вратили на пункт Кланац. То је урађено по наређењу С[REDACTED] Л[REDACTED] је био [REDACTED]

[REDACTED] Петнаестак метара од 33 „Бразда“ у кући Д[REDACTED] Б[REDACTED] био је смештен санитет Петровачке бригаде, односно Другог крајишког корпуса. У санитету су радили лекари и медицинско особље који су били из Петровца и он није имао контакт са њима, тако да их није познавао. У Малом Радићу који је био удаљен око три-четири километара од Великог Радића, била је смештена команда Петровачке бригаде ВРС, чији је командант једно време био извесни В[REDACTED] којем не зна пуно име, нити зна шта је био по чину. У Великом Радићу су биле смештене хаубице, топови већег калибра и то у сред села код куће Ђукића. Та јединица је била у њиховом селу све време рата, све до 1994. године, када је село заузето од стране припадника Петог корпуса Армије БиХ. По његовом сазнању, у Великом Радићу није била лоцирана још пека војна формација или организација. Није му позната јединица „Фронт жена Босански Петровац“. Познато му је да су у време празника долазиле чланице организације „Коло српских сестара“ и да су доносиле храну војсци. Оштужену Ранку Томић не познаје, за њу никада није чуо, нити ју је видео.

Не сећа се тачног датума, али зна да је падала киша и да је било лето 1992. год. могуће месец јул када је у предвечерје у његову кућу дошао узнемирен командир одељења С[REDACTED] К[REDACTED] Саопштио му је да је током акције ВРС према месту Грабеж заробљена једна жена-припадница Армије БиХ и да је рањена у ногу, те да су официри из Другог крајишког

корпуса, безбедњаци наредили да се та жена убије. Позвао га је да дође у станицу и да се договоре како ће то урадити, што је он схватио да је та обавеза пала на припаднике полиције. Рекао му је да он то неће урадити, на шта му је одговорио „ћути, дођи и договорићемо се“. Обукао је униформу и са оружјем отишао у станицу. У станици је затекао жену, млађе доби, око 22 године, одевену у маскирну униформу, имала је дужу косу, била пуније конституције. Није имала капу на глави, седела је и пунила цигарету. Видео је да је имала завој у пределу стопала ноге. Од обуће је имала патике на ногама и могла је да хода, али је храмала на повређену ногу. Осим ње, у станици је био командир Слободан, полицајци Н. [REDACTED] М. [REDACTED] и Ј. [REDACTED] Д. [REDACTED], те М. [REDACTED] К. [REDACTED] припадник ВРС који је тад свратио у станицу враћајући се са положаја. Слободан је саопштио да ће он, Н. [REDACTED] М. [REDACTED], Ј. [REDACTED] Д. [REDACTED] и К. [REDACTED] М. [REDACTED] одвести ту девојку у близину лугарске куће у месту Борик, које је удаљено око 2 километра од станице полиције. Имао је намеру да ту девојку пусти, а да онима који су наредили пјену ликвидацију саопшти да ју је заиста стрељао. Ту намеру му је Слободан саопштио још док је био у његовој кући, а након што је он одбио да то уради.

У канцеларији је остао само он и чуо је након неких двадесетак минута два до три пуцња из ватреног оружја. Када су се вратили у канцеларију, С. [REDACTED] му је намигивао, на шта је он закључио да нису убили ту жену. После му је С. [REDACTED] причао да је он тој жени рекао да настави да бежи према Грмуши, кањону реке Уне где је била линија раздвајања и ту јој је било најближе да дође до пута према Бихаћу. Сутрадан је он одвезао оца у болницу у Јасенице, јер је имао мождани удар, па када се враћао предвече сазнао је да су неке жене из Петровца које су тај дан дошле у Велики Радић злостављале ту заробљену жену. Чуо је то од мештана села, а чуо је још и да је неки човек који је са камионом насипао пут видео ту девојку у великој трави поред пута, након чега ју је превезао до Радића и оставио код школе и санитета у Радићу. Наводно, су тад питали С. [REDACTED] откуд та жена ако су је они убили, а он се бранио изговором да је то њена сестра. С. [REDACTED] су после позивали на одговорност из команде Петровачке бригаде, наводно су га малтретирали, па је због тога касније и смењен са места командира одељења. Слободан му је лично причао да су ти припадници Петровачке бригаде према њему тако поступали. Исте вечери по повратку из Јасеница, сазнао је да су жене које су у Радић дошле из Петровца, физички злостављале заробљену жену, наводно су је ударале и лопатом, скидале је голу, при чему пема сазнања да јој је нека од њих одсекла део увета, али је чуо да су је шишале ножем, урезивале јој крст на леђа и терале је да пузи по земљи и да се крсти. На крају тог злостављања, дошао је Веско Ђукић који је у то време био малолетан и по казивању мештана, из ватреног оружја извршио њено убиство. Мисли да је на том месту и укопана, а после извесног времена њено тело је ексхумирано и размесњено са супротном страпом. Истиче да се осим овог убиства у њиховом месту није десио никакав други злочин, а овај догађај је свима њима тешко пао и нанео им љагу. Сећа се да је почетком рата кроз Велики Радић прошло више стотина Муслимана у избегличким колонама и никоме од њих није урађено ништа лоше. Напротив, мештани су им износили воду и помагали им да закрпе избушене гуме на возилима.

Сведок К. [REDACTED] Б. [REDACTED] је у свом исказу датом пред Министарством унутрашњих послова Унеско-Санског кантона Федерације Босне и Херцеговине

193/90

дана 11.06.2015.године, навела да је пре рата живела у [REDACTED] радила у предузету „[REDACTED]“. Када је избио рат у војску се укључила колико се сећа, у мају месецу 1992. године када је добила и униформу. Била је мобилисана у јединицу која се звала „Фронт жена Босански Петровац“. Командир њихове јединице у којој су искључиво биле жене српске националности била је Ранка Томић, која је тада по њеном сећању имала око 45 година, имала је чин капетана и сви су је тако и ословљавали. Она је за њих била главна. Ранка Томић им је рекла да је родом из места [REDACTED]. У Петровцу је живела заједно са Љ[REDACTED] М[REDACTED], у њеном стапу који се налазио у граду, преко пута градског парка у Петровцу. У почетку формирања њихове женске јединице било је 52 жене, а касније, када је требало да се иде на стражу на Оштрељ, доста жена се одјавило из јединице, тако да их је остало 22. То јој је познато јер су ишли на обуку на Купрес где су се обучавали за давање прве помоћи. Осим ње, од 22 жене, колико се сећа, са њом су у јединици биле С[REDACTED] М[REDACTED], која је живела у Петровцу, родом је из Лике, такође је живела са капетаном Ранком Томић у стану код Љ[REDACTED] М[REDACTED] и њој је капетан Ранка дала чин водника, док осталим женама није дала никакав чин. Затим Г[REDACTED] Р[REDACTED] из Колњића где је живела и радила, мисли у творници „Врата“ у Петровцу, С[REDACTED] М[REDACTED] родом из Бјелаја која је радила у пластици у Босанском Петровцу, Р[REDACTED] К[REDACTED] родом из Рашиновца, која је такође радила у пластици, М[REDACTED] Ш[REDACTED] из Босанског Петровца, В[REDACTED] М[REDACTED] за коју зна да јој је муж полицајац и мисли да сад живи у Петровцу, а осталих не може да се сети.

Даље наводи да се она заједно са својом јединицом налазила у месту Радић, Општина Босанска Крупа, где су боравили у згради основне школе и тамо су давали страже. Тад се прочуло да је њихова војска заробила једног диверзанта. Изашла је испред школе и видела да њихова војска према њима води једну женску особу која је била у униформи Армије БиХ. Ту женску особу је до њихове команде у Радићу довео [REDACTED]. Затим је довео код њиховог капетана Ранке Томић и добро је запамтила када је рекао „за колико је можете оздравити“ јер је она видела да је била рањена. Ранка је рекла за „десет минута“ и она је одмах знала да се та женска особа неће добро провести.

Испитивали су је и она им је рекла да се зове К[REDACTED], при чему ју је искључиво испитивала њихов капетан Ранка Томић. Испитивање је било одмах ту пред школом, где је било и доста војске. Након тога је капетан Ранка повела К[REDACTED] иза школе према једној долини, а остали су кренули за њима. Док су тако ишли, капетан Ранка је терала К[REDACTED] да пева српске песме. Приметила је да је имала превијено лево око, једну ногу рањену и рекла им је да је рођена 1970. године, негде у Сани. Све жене које је претходно већ набројала су ишле према тој долини и биле су присутне на лицу места, као и она лично. Када су дошли до долине, Ранка Томић је заробљеној девојци скинула повезе којима су јој биле повезане ране и рекла: „није ово ништа“, након чега је почела да је туче. Сећа се да ју је тако јако ударала чизмом, ногама од позади да је заробљена К[REDACTED] од силине удараца пала на земљу, а она је наставила да је туче на разне начине. Затим јој је наређивала и понижавала је, терала је да пуже кроз крављу балегу, да се клања на земљу, а затим и другима који су били присутни наређивала да је туку. Између осталих и она је пришла да је туче, јер је морала да слуша Ранку Томић, па ју је ударила неком мотком неколико пута, да би затим узела од Ранке Томић нож који је она имала код себе, а који је претходно

одузет од K [REDACTED], који је изгледао као срп и онда је K [REDACTED] зарезала тим ножем мало по левом уху, јер је била љута, из разлога што је неколико месеци пре овог догађаја на крајежу погинуо син њеног рођака, којом приликом је пронађен без ушију. Када је зарезала по левом уху K [REDACTED], она јој се обратила и рекла јој „немој Богом те кумим“, након чега је њој одмах нож испao из руке и више је није дирала. Након овога, она је одмах отишла и није се више враћала на то место где је мучена K [REDACTED].

Касније је чула да ју је убио неки малолетник којем су наводно Муслимани убили родитеље. Све оно што се дешавало са K [REDACTED] можда се и не би десило да им то тада није њихов капетан Ранка Томић наредила. Осим ње и Ранке Томић, видела је да је и P [REDACTED] Б [REDACTED] села па K [REDACTED], те јој ножем секла косу, а на њима јој је ножем укртавала крст. Све то је Ранка одобравала и смејала се. Да је она њима тада наредила да то не раде, верује да би сви престали то радити, јер се њена реч поштовала и она се за све питала. После убиства K [REDACTED], гледала је како су се J [REDACTED] M [REDACTED] и капетан Ранка свађале око ножа узетог од K [REDACTED], али је ипак Ранка узела тај нож код себе и однела га као трофеј.

На главном претресу дана 15.12.2017. године, када је испитана путем видео-конференцијске везе са судом БиХ, сведок K [REDACTED] Б [REDACTED] је навела да се сећа да је дана 11.06.2015. године испитана од стране Министарства унутрашњих послова Унско-Санског кантона Федерације Босне и Херцеговине, али да је тада признала своје радње у вези са убиством K [REDACTED] K [REDACTED], а да није спомињала оптужену Ранку Томић, да су истражне судије писале шта су хтеле, да су се договарале, а да она није ни прочитала записник. Навела је да је K [REDACTED] K [REDACTED] била за време рата снајпериста, а не болничарка и да је неколико пута у року од 8-10 дана код њих била заробљена. Тај трећи и последњи пут када су је заробили, стигло је наређење од команданта да буде убијена.

Своје дотадашње исказе дате у својству сведока је на главном претресу изменила, у том смислу што је навела да Ранка Томић за време док је мучена K [REDACTED] K [REDACTED] пије била са њима, да је била у школи, у команди, односно, иако је остала код свог претходно датог исказа од 11.06.2015. године, након што јој је садржина тог исказа предочена, негирала је да је Ранка Томић присуствовала мучењу и на крају убиству оштећене K [REDACTED] K [REDACTED]. Истакла је да оне нису смеле да ураде ништа мимо њеног знања и наређења.

Суд је у току поступка више пута покушао да уручи позив Радмили Бањац да буде испитана у својству сведока, али и после више покушаја није успео да обезбеди њено присуство.

Увидом у списе предмета, утврђено је да P [REDACTED] Б [REDACTED] није приступила на главни претрес заказан за 25.11.2016. године, а суд није имао доказ да је примила позив за главни претрес.

Сведок B [REDACTED] P [REDACTED] није приступила ни на главни претрес заказан за 28.12.2016. године, а из белешке сачињене од стране Службе за помоћ и подршку оштећенима и сведоцима, од 26.12.2016. године произилази да је радница службе дана 26.12.2016. године ступила у контакт са сведоком чије је испитивање предвиђено дана 28.12.2016. године, те да по речима сведока она

није примила позив за заказano испитивање, а и да га је примила не би могла да приступи у суд у Београду, из разлога што је непокретна и има потешкоћа са говором.

Такође из списка предмета произилази да суд није био у могућности да испита сведока Бањац Радмилу ни путем видеоконференцијске везе на заказан главни претрес дана 06.03.2018. године. Из мејла А. П., стручне сараднице из Суда Босне и Херцеговине који се налази у списима предмета утврђено је да је из КПЗ Источно Сарајево добијена информација да се Р. Б. тренутно налази код куће на отпусту и то до почетка марта, али да је извесно да ће тражити поновно продужење обзиром да се сведок тешко креће, има лоше здравствено стање, те да јој из наведеног разлога у КПЗ не могу уручити позив. С тим у вези добијен је и извештај, односно решење министра правде Републике Српске да се осуђеном лицу Р. Б. одобрава прекид издржавања казне затвора и прекид издржавања казне затвора ће трајати од 29. новембра 2017. до 01.03.2018. године. Дакле суд до 06.03.2018. године није добио никакаву повратну информацију да ли је Р. Б. ступила на издржавање казне затвора или није ступила на издржавање казне затвора. Уз све то, из постојеће медицинске документације произилази да је њено здравствено стање нарушено.

Суд је покушао да обезбеди испитивање сведока Р. Б. путем видеоконференцијске везе на главном претресу дана 16.04.2018. године, међутим увидом у службену белешку од 07. марта 2018. године, је утврђено да је рок за ступање Р. Б. на издржавање казне затвора продужен за још три месеца. Присуство Р. Б. како би била испитана у својству сведока путем видео конференцијске везе, суд није могао да обезбеди ни за главни претрес дана 18.06.2018. године, јер је Служба за помоћ и подршку сведоцима путем мејла од истог дана обавестила да је продужен прекид издржавања казне затвора Р. Б. у овом предмету до 01. септембра ове године. Истовремено и супруг Р. Б. је упутио допис којим обавештава да је она лошег здравственог стања. На крају, суд је и за 14.09.2018. године покушао да на исти начин испита сведока Р. Б. али је суду достављена службена белешка Службе за помоћ и подршку сведоцима и општењима Сп.По2 61/18 од 13.09.2018. године у прилогу које је достављена и мејл преписа са Судом Босне и Херцеговине-Сарајево, у којој се наводи да је Р. Б. у тешком здравственом стању, и да неће приступити испитивању. У прилогу наведеног се налази и Решење Републике Српске, Министарства правде од 24.08.2018. године из којег је утврђено да је Р. Б. одобрено продужење прекида издржавања казне затвора до 01.12.2018. године.

Суд је имао у виду и поднесак Тужилаштва за ратне злочине КТО 5/16 од 19.12.2017. године, којим извештава суд да одустаје од предлога да се као сведок испита Р. Б., али налази да би се у конкретном случају кривични догађај свестрано расправио, неопходно је и оправдано прочитати исказ Р. Б. који је дала у својству осумњичене дана 17.11.2010. године.

Са свега напред изнетог, суд је на главном претресу дана 19.10.2018. године, на основу члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП извршио увид у записник о

испитивању осумњичене Б. Р. сачињен дана 17.11.2010. године пред Тужитељством Босне и Херцеговине у Сарајеву.

Наиме, чланом 406 став 1 законика о кривичном поступку је прописано да се осим у случајевима посебно прописаним у овом законикау, упознавање са садржином записника о исказима сведока, саопштених или већ осуђених саучесника у кривичном делу, као и записника о налазу и мишљењу вештака, може по одлуци суда обавити сходном применом члана 406 овог законика ако су испитана лица умрла, душевно оболела или се не могу пронаћи, или је њихов долазак пред суд немогућ или знатно отежан због старости, болести или других важних разлога. По оцени суда, управо у конкретном случају, а у немогућности да се обезбеди присуство Р. Б. као сведока у току поступка, оправдано је било прочитати њен исказ који је дала у својству осумњичене пред Тужилаштвом-Тужитељством БиХ дана 17.11.2010. године, сматрајући да је читање исказа на овакав начин у складу са духом ове законске одредбе.

Осумњичена Р. Б. је навела да се током 1990. године са њеним супругом из Сарајева преселила у . Ту их је затекао и почетак рата у пролеће 1992. године. Званично је била војно ангажована и то јој је уписано у војну књижицу од месеца јула до краја октобра 1994. године у јединици ПВО у Босанском Петровцу и тај стаж јој је уписан у војну књижицу. У пролеће 1992. године ангажована је као дактилограф у команди Петровачке бригаде и те послове је обављала за команданта бригаде. Навела је да је у месецу априлу или мају у Петровац дошла Ранка Томић, по чину каптан, са простора САО Крајине и са собом је довела неколико жена. Сећа се И. М., Д. Р. и извесне З. Ранка је у сали општине организовала скуп коме је присуствовао већи број жена из Петровца, и том приликом је рскла да у ту јединицу могу приступити добровољно жене из Петровца. Из Петровца је тада добровољно приступило у јединицу у којој је Томић Ранка била старешина око 40 жена. Том приликом су тражили млађе жене, односно девојке, а она је имала већ 41 годину, па је вероватно због тога Томић Ранка упитала „Шта је тебе стара навело да приступиш јединици“. Одговорила јој је да иде да тражи сина који је остао у Сарајеву, а да је жив сазнала је крајем 1992. године. Објаснила је да су све биле одевене у униформу. Приликом одласка на посао у команду морала је доћи у униформи. Сваког дана по завршеном послу одлазила је кући у Петровац. Она је остала у команди као дактилограф, а остале жене су отишле у различита места где је војска имала положаје, а сећа се да је то било у Радићу и на другим положајима према Бихаћу. Даље је навела да се сећа да је у ту јединицу приступила С. М., извесна Ж., две Л. којима не зна презиме, и жена по имену Бора, била је из Петровца али јој не зна презиме. Та жена је имала мушке црте лица, кратко ошишана и увек је посила панталоне. Све припаднице јединице су задужиле пушке. Команда је била смештена у згради музеја „Јован Бијелић“. Најпре био С. М. који је погинуо, а на његово место је после дошао Р. Р. активни официр. Скоро све време су боравили у тој згради осим неколико дана у месецу јулу 1992. године када је позвана да из Петровца дође у Радић где је било командно место, а то закључује по томе што је тамо био . Команда је била смештена у просторији основне школе или месног дома. Спавали су у већој сали и жене и мушкарци. По доласку у Радић видела је Томић Ранку. Не

зна тачно где је она била смештена и где је спавала, али је виђала ту код команде, односно школе. Томић Ранка је причала да је родом из Сарајева, да је активни официр и да је пре рата радила у Београду. Била је јаче конституције, имала је краћу косу, смеђе или црне боје.

Након што јој је предочен зидни календар „Република Српска-Фронт жена Петровац“, навела је да на заједничкој фотографији у доњем делу календара препознаје себе, капетан Ранку Томић, Миливу Ивић и Драгана Ракић које се налазе у доњем реду.

Објаснила је да је кроз Радић пролазило доста војске. Једне вечери око 21 сат је дошла јединица из Дрвара, и те ноћи неки од војника су спавали у тој њиховој сали. Била је то млада војска, један од њих са својих 18 година је лежао до ње, био је из Теслића, разговарали су, рекао јој је том приликом да су редовни војници и да му је до одслужења рока остало још 13 дана. Са њим је причала као са својим сином. Ујутру су отишли из Радића, а након отприлике 2 сата од њиховог одласка док је седела у својој канцеларији, видела је кроз прозор да је испред суседне кафане довежен камион и да се окупио већи број мештапа и војске. Окупљени су плакали и вриштали, па како јој је муж био у војсци и на борбеној линији уплашила се да можда он није погинуо. Због тога је изашла, прогурала се до камиона и видела 4 мртва војника, а међу њима и војника са којим је те ноћи разговарала. Тада је у њој нешто од страха нукло и видела је све црно испред себе. Била је у шоку, видела је да су тела војника скидали са камиона. Чула је да је те војнике побила диверзантска група Армије БиХ. Чула је да је неко говорио да је у тој диверзантској групи било и жена.

Не зна колико је прошло времена када је поново чула да су заробили пеку женску особу и да је воде. Видела је да војници излазе напоље и да се окупљају у дворишту тог објекта па је и она изашла из те канцеларије. Био је ту окупљен већи број цивила, жена, деце и војника. Чула је вриштање. Ово окупљање је било испред самог улаза у просторије команде. Ранку Томић тог јутра је видела испред команде у пролазу, али је није видела међу окупљенима испред команде и не сећа се ни да ли је била испред камиона када су довели мртве војнике.

Тог истог дана из приче осталих је чула да је та девојка убијена, а ко је убио, чиме и како, није јој познато. Није упознала Ђура Вуковића нити је чула за њега.

Сведок Миливоје Јаковљевић је свој исказ дала пред Кантоналним Министарством унутрашњих послова Унско Санског кантона Федерације Босне и Херцеговине дана 11.07.2007. године, као и на главном претресу дана 19.06.2017. године.

Испитана 11.07.2007. године навела је да је почетком рата на подручју општине Босански Петровац, дошло до оснивања Српског фронта жена Босански Петровац чији је командант била извесна Рада-Ранка из Београда, чије презиме не зна, али зна да је по чињу била капетан. Њихов задатак је био да помажу српским борцима на фронту. Сећа се да су једном приликом на положај где су се налазиле хаубице у Радићу, довели једну женску особу коју су заробили српски војници. Добро се сећа да је била рањена у око, није сигурна да ли у лево или у десно, дојку и у лист ноге. Након што су је довели код

19/90

хаубица њихов капетан Рада- Ранка и две девојке из Грачаца, Н. и Б., за које не зна како се презивају, затим Р. Б. из Б. – Б. К. из Б. и Вржиша, О. из Б. одвели су заробљеницу у једну долину. Не зна тачно колико је удаљена долина од хаубица и шта су тамо са њом радиле, јер је остала код хаубица. После је из прича чула да су је мучили, а касније и убили. Ко ју је мучио и убио није јој познато.

На главном претресу испитана дана 19.06.2017. године, објаснила је да је била запослена у предузећу "Новитет-трикотажа", из кога су је послали на обуку у Босански Петровац код Ранке. За „Фронт жена Петровац“ није чула, не сећа се. Скупиле су се пред општином, ту им се обратила Ранка, која је на себи имала војну шарену униформу, а од оружја је имала пушку. Не сећа се да ли је имала неки чин на униформи, али је објаснила да су је сви па и она звали „капетан“, а шта је била по чину није јој познато. Колико се сећа само је она била за њих жене једини командир.

Њихов задатак је био да буду на стражи, а осим тога имале су и другу врсту обуке. Њихов задатак је био да помажу српским борцима на фронту. Навела је да их је било између 18 и 20 жена, а да је и она имала комплетну војну униформу на себи. 15-20 дана после обуке камионом су отишле у Радић. Биле су смештене у школи у Радићу, одатле су одлазиле на стражу. Колико се сећа било је лето или јесен. Том приликом била је заробљена једна женска особа. Сећа се да су је довели испред школе, али не зна где је била рањена. Чула је од људи, од војске, да је била рањена. Видела је и када су је одвели али не зна где и ко, јер је била гужва.

Познаје К. Б. јер је радила са њом у „Новитету“, Р. Б. зна из виђења јер је становала близу ње. С. М. не познаје, не сећа је се, можда када би видела слику би је познала. Након предочавања исказа Кубурић Боре у делу у коме је навела да је С. М. са Томић Ранком била у њеном стану, навела је да је била можда пет дана. Даље објашњава да је увек звала Ранка, а Рада је било друго, мисли да је увек звала Ранка.

На питање браниоца оптужене „да ли је ова овде госпођа, оптужена била са Вама у Радићима“, сведок Л. М. одговара „је, била је са пама она у Радићу, а само ко је био оно главни ја то не знам, мислим“. Ранка са њима није била све време у Радићима, а она сама је била два месеца у Радићу, стим што је након 15 дана одлазила кући на дан, два да се пресвуче и окупа. Сећа се Сивиља, команданта Петровачке бригаде, али не може да се сети када је он погинуо, ког месеца. Ишла је на сахрану са женама и том приликом на сахрани са њима била је и Ранка. После сахране вратиле су се у Петровац, а онда су ишле и у Радић, Ранка је била са њима.

Сведок К. М. је свој исказ дао пред пред Кантоналним министарством унутрашњих послова Унско-Санског кантона Федерације Босне и Херцеговине на записнику број 05-1/04-5-938/07 од 09.07.2007. године, затим пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине у Сарајеву на записнику број Т20 0 КТРЗ 0000359 07 од 25.10.2010. године, и на главном претресу дана 26.01.2017. године. Навео је да је са отпочињањем рата у БиХ био ангажован у инжењеријској јединици која је припадала Петровачком батаљону, а Готово све време рата провео је у Великом Радићу,

радећи инжењеријске послове. Управљао је радном машином „дозер“ којом је учествовао у пробијању и одржавању пута Радић – Грмуша. У почетку рата, па и читаве 1992. године у учионицама нове Основне школе у Великом Радићу, била је смештена команда Петровачке бригаде, чији је командант био мајор Радуловић, чијег имена се не сећа. У просторијама старе Основне школе била је смештена кухиња и магацин од позадине и ту је виђао одређени број униформисаних жена које су биле из Петровца, осим јене по имену капетан Рада која је наводно била Личанка. Она је била крупније конституције, јака жсна, са кратком црно смеђом косом и носила је чин капетана на левој страни груди, мисли да је и приликом заробљавања и мучења К. Рада имала тај чин капетана на униформи.

Од осталих припадника те јединице познаје Б. која је живела у селу Смољана, општина Петровац. Сећа се да је била мршава, имала је грубо лице. Познавао је и Р. Б. која је живела у селу Дринић, општина Босански Петровац, и радила је као службеница у дирекцији „Шумарства“ Босански Петровац. Била је у браку са човеком под надимком „Ђо“, активним полицајцем пре рата у Петровцу, са којим се развела. Међу тим женама познавао је и Т. Љ. која је живела у селу Рапиновац код Петровца и била удата за извесног Радошевића, а колико му је познато, током рата су се раставили. Познате су му још и Д. Б. из села Скакавац, Босански Петровац, као и Љ. којој не зна презиме. Љ. је била кратко ошишана и имала је мало мушку фацу, а сада живи у Петровцу, у згради прско пута општине. Све поменуте су биле ангазоване на пословима у кухињи, спремања хране и одвожења са коњском запрегом на борбене положаје.

Даље је навео да се сећа да је током лета 1992. године, а не сећа се тачног датума, дошао на ручак у Велики Радић и сазнао да је заробљена женска особа чије име је К. Први пут је ту особу видео када је изведена из просторија команде Петровачке бригаде, водила ју је војна полиција и тада је видео и . Испред школе су је војни полицајци предали цивилној полицији. Сећа се да је мајор Радуловић приликом предаје те заробљенице стојећи на вратима команде, рекао цивилној полицији „одрадите посао“. Под тим речима он је мислио да ће та девојка бити размењена. Причало се да је пре тога девојка одведена у санитет и да су је ту прсвили јер је била рањена у једну ногу, а он је тога дана видео да је доста храмала на једну ногу. На главном претресу испитан дана 26.01.2017. године, појаснио је да је први пут чуо да се зове К. док је била у санитету. Била је млада девојка, црне коврцаве косе, на себи је имала шарсну маскирну лагану униформу и летње плавичасте патике. Запazio је да је у пределу лица, ближе оку, а не сећа се сада да ли испод или изнад, имала повреду у виду раскотине и отока. Након тог догађаја он се вратио својим пословима на радиој машини и није имао сазнања шта се даље тог дана дешавало са њом.

Сутрадан је машином, на путу према Грмуши, разгутао песак који су довозили возачи из његове јединице Ж. Д., Д. Б. и возач по имену Боки. Негде око поднева прекинуто је довожење тог материјала, што је њега зачудило, па је он то искористио и отишао у Радић на ручак. На простору иза школе где су биле лоциране хаубице, затекао је жене које су биле војно ангазоване у тој школи, и видео да су направиле круг и играле игру

„залога“. У том пречнику од око 20 метара било је више униформисаних жена, и том приликом видео је заробљену К. која је трчала око круга и у руци носила белу марамицу и остављала је иза леђа некој од жена у кругу, трудећи се да та жена којој она остави ту марамицу, то не примети. Та игра се одвијала тако да жена која не примети да јој је остављена марамица, мења К. а уколико примети, она каже своју жељу шта ће К. урадити. Остали присутни су били против К. и она је увек губила игру, односно добијала је казну.

Након тога жене су јој наређивале да скида делове своје одеће и то је трајало све док у целости није остала гола. Након тога, одвели су је у једну долину удаљену око 70 метара, а око ње су ишли капетан Рада, Б. Г., Б. Р., Т. Љ. и В. Ђ. На простору иза школе окупиле се 70% мештана Радића, а било је и војника који су радили у позадини. По доласку у ту долину, капетан Рада јој је наредила да лопатом копа сама себи гробно место, па је К. то и учинила. Током тог копања они су је мучили, тукли су је љесковим штаповима по свим деловима тела, а то су били тако јаки ударци услед којих су ти штапови пуцали, просто се штап распадао као да је од конопца. Видео је да су је тим штаповима ударале Б. Г., Г. Б., капетан Рада и Т. Љ. Капетан Рада је К. терала да се клања, па када би се она сагнута према земљи, тада би узела лопату и ударала је ширином металног дела по стражњици, што би стварало посебан звук. На овај начин ју је ударала безброј пута. На том месту крстала се стока, па је било доста говећег ђубрета, тако да је капетан Рада док се К. клањала, чизмом стајала К. у пределу врата и затиока и тако јој лице стављала у говеђу балегу, а све ово поновила је безброј пута. Видео је да је Б. Г. ножем К. расекла доњи део увета, услед чега је код ње потекло доста крви, при чему је појаснио да је реч о расекотини од ресице према средини уха.

Испитан на главном претресу дана 26.01.2017. године, објаснио је да када су били у првој долини, није чуо да је капетан Рада било шта наређивала, али оно што уради једна одмах уради и друга, а затим и трећа, тако да није чуо да капетан Рада виче „туци“, већ ако она удари, удари и Љ., а затим и остале, тако да су К. све тукле и на њој се иживљавале.

Даље наводи да јој је Р. Б. ножем одсекла готово сву косу, било је то шишање на кратко, мушка фризура. Затим јој је сечивом ножа готово читавом дужином и ширином леђа, док је К. била сагнута, усекла на кожи крст, тако да јој је текла и крв. Капетан Рада јој је задавала више јаких удараца војничком чизмом на ногама по свим деловима тела. Такође, капетан Рада, Б., Љ. и Р. Б. су учествовале у стављању црног трна К. између ногу, којом приликом су је присиљавале да тако држећи трн, лопатом копа себи рупу. Када би К. трн испуо, задавале су јој ударце, а затим би јој свака од њих наизменично тај трн поново стављала међу ноге и она би настављала да копа. Њих четири су наизменично К. терале да војнички пузи гола по земљи, на којој је било црног трња. Приметио је да је од тога имала огреботине, расекотине по дојкама и да је крварила. Такође су је терали да пева српске песме и да се крсти. К. није знала српске песме иако је покушавала да пева, нити је знала да се крсти, чак је то покушавала да учини и левом руком, па ју је капетан Рада за казну што не зна, ударала лопатом и ногама по свим деловима тела. Међу окупљенима је било присутно доста жена и деце, па их је неко од

присутних вероватно упозорио да са тог места иду даље, тако да је он видео да су из те прве долине одједном са К[REDACTED] кренули према дубљој долини која је била обрасла шумом удаљеној од ове прве око 70 метара. К[REDACTED] је тада била гола, а видео је да је у рукама посила своју униформу. Када је изашла на узвишење које дели те две долине, капетан Рада јој је наредила да се обуче и обује, што је она и учинила. Када су К[REDACTED] повели према тој другој долини пајвећи део мепштана и деце се разишао и нису ишли за њима. К[REDACTED] су водили капетан Рада, Б[REDACTED] Р[REDACTED], Г[REDACTED] Б[REDACTED], Т[REDACTED] Л[REDACTED] и Ђ[REDACTED] В[REDACTED]. Ђ[REDACTED] В[REDACTED] је тада био малолетан и имао је између 16 и 17 година. Виђао га је у два наврата са м[REDACTED] да седају у ципове и транспортере и да су ишли у акције. Некада је био одевен и у војничку униформу, а чуо је из прича да је био храбар у акцијама. Веселка је први пут видео још код школе када су играли игру „залог“ и том приликом код њега није видео оружје, пити је на то посебно обраћао пажњу. Међутим, код њега је видео аутоматску пушку када је са капетаном Радом, Г[REDACTED] Б[REDACTED] Б[REDACTED] Р[REDACTED] и Т[REDACTED] Л[REDACTED], К[REDACTED] довео у ту другу долину.

Та друга долина била је ивицом обрасла у шуму, а одмах испод шуме налазило се неколико већих степа на којима је он стајао са једним старијим човеком, којем није знао име и не зна да ли је данас жив. Испод места где су они стајали на удаљености ваздушне линије мање од 10 метара се налазила чистина и то је подножје те долине. На то место је доведена К[REDACTED] и наређено јој је да поново копа рупу. Она је тада имала мање снаге, јер је претходно тучсна и исцрпљивана, па је Ђ[REDACTED] В[REDACTED] наставио и ископао ту рупу дубине око пола метра. Лопату је донела К[REDACTED], заправо, она је вукла лопату и није смела да је испуст из руку, осим када би је капетан Рада и остале њом тукле. Чим је рупа ископана, чуо је да је В[REDACTED] рекао К[REDACTED] „лези јербо те Алија“, па је К[REDACTED] легла у ту рупу на леђа. Рупа је била дугачка колико и њено тело, тако да је она читавом дужином тела лежала у тој рупи. Одмах у том тренутку он је код В[REDACTED] видео у рукама аутоматску пушку, те је након што је К[REDACTED] легла у рупу, из те пушке испалио 6 – 7 метака појединачно пуцајући. Веселко је стајао пола метра удаљен од К[REDACTED] испружених ногу, а док је пуцао био је лицем окренут према К[REDACTED]. Није видео како је В[REDACTED] дошао до пушке, да ли му је неко од присутних исту додао, пити зна да ли је то била његова пушка. Чим је В[REDACTED] убио К[REDACTED] сви присутни су се удаљили из долине према школи, тако да су ту остали само тај старији човек и он. Он је са тим човеком дошао до тела убијене К[REDACTED], видео да су јој очи биле отворене, а у пределу груди било је 6 до 7 већих рана, на основу чега је закључио да је В[REDACTED] пуцао панцирним зрнима. Руком је дотакао К[REDACTED] лице и осетио да се већ почело хладити. Како је К[REDACTED] све време са собомносила пајлон кесу са прибором за хигијену, он је кесу ставио на њено лице, како јој земља не би ушла у очи, а затим су је њих двојица затрпали земљом.

Појаснио је да је за капетана Раду сазнао када је К[REDACTED] заробљена и када су играли игру „залог“. Видео је униформисану жену са чином капетана и од осталих у Радићу је чуо за њу и за то да је капетан, да се зове Рада и да је Личанка.

Њега је овај догађај много потресао као човека и често му је у мислима. После седам дана отишао је да обиђе најпре прву локацију, где је К[REDACTED]

мучена и где је копала себи рупу и тада је на том месту пронашао златни ланчић са два привеска у виду слова „K“ од којих је један био златни, а један сребрени. Ланчић је био прекинут, а он је видео да је ланчић пао на место где су К. претходно тукли. Отишао је са намером да покуша да га пронађе и да га сачува, како би га после рата могао вратити члановима породице. Ланчић је држао у стану током целог рата, а у том периоду користио је кућу у власништву К. Р. код кога је пре рата био подстанар. Након офанзиве Петог корпуса, током 1995. године, избегао је у Дорвенту, тако да је тај ланчић остао у наведеном стану. Објашњава да на месту или у близини места где је убијена К. осим В. није видео више никога од мушких лица, већ само поменутих 4 до 5 жна. Током 1997. године долазио је на место догађања са Кафеџић Рефиком, који је у то време, а и сада, ангажован на истраживању ратних злочина у полицији у Петровцу и тада нису нашли К. тело, јер је исто још током рата било ископано и размењено, а он о тој размени ништа није знао.

Даље је навео да је П. Т. када је чуо за ово убиство, имао оптар вербални сукоб са Р. зато што је овај дозволио да се то деси. Познато му је такође да је К. у Радић другог дана довео Ж. Д., возач камиона у његовом батаљону, који је тај дан довозио песак за насипање пута. Он му је причао да је на путу срео К. и младог војника из Грмуше који је пошао у санитет у Р. а наводно је на пола пута срео К. и током хода су разговарали. Ж. је препознао К. и је искочио из камиона, разоружао војнике и сместио их у кабину и довео у Р. код школе.

Сведок К. М. је на главном претресу, након што је погледао оптужену Томић Ранку, изјавио да је капетан Рада у оно време била јака крупна жена прне косе, а да му лице које стоји испред њега „има црте да је она“, што значи да има „лика“ да је то она, али прошло је доста времена од тада.

Навео је и то да је критичном приликом било доста људи који су посматрали овај догађај и како су се ствари дешавале, неки су се повлачили од једне долине према другој, а неки су одустајали, нису могли да гледају и склањали су се. Он је ишао до краја и нико оно што се дешавало није могао да сиречи, јер је командант Рада била ту главна, тако да нико од остале војске није смео против ње. Он није знао да је она главна, али је претпоставио да се не може интервенисати кад она носи оружје и командује. Знао је да је главна пошто је носила чин капетана, а пошто је био рат, за њега је било нормално да капетан искомандује.

Након предочавања ранијег исказа у којем је навео да је наређења о мучењу К. издавала Ранка из Београда, објаснио је да је наређења издавала на тај начин што би она све прво урадила, а онда би остале жене којима је она била капетан наставиле да раде оно што она ради. Није ни могао чути уколико је она пешто и наређивала, јер се налазио десетак метара од тог круга, а ту је било вриске и јаукања деце и галаме. Углавном, све што су друге жене радиле, полазило је од ње.

Од преко стотину људи који су том приликом били присутни нико није реаговао, сви су само гледали, неко је уздисао, неко окретао главу, неко се веселио.

Након предочавања одбране оптужене у делу којем је навела да јој критички догађај није познат и да никада није била у Радићу, сведок је навео да колико је њему остало у глави, оптужена јесте особа коју спомиње, јесте се променила, али то је њен лик.

Сведоку је показана фотографија формата А-4 из списка предмета и сведок је навео да особа са фотографије у свему личи на К. која је убијена.

Потом је сведоку показана и фотографија на којој је уписано „Република Српска – Фронт жена Петровац“, па је сведок изјавио да препознаје жену по имену капетан Рада.

Даље, након предочавања фотографије оптужене Ранке Томић која се налази у списима предмета на страни 159/38, сведок је на главном претресу изјавио да је управо тако изгледала Томић Ранка у то време када ју је он видео и да је то жена која је учинила злочин према општењеној Кармен.

Сведок Б. В. је свој исказ дао пред Тужитељством Босне и Херцеговине у Сарајеву дана 13.10.2010.године, затим пред Тужитељством Босне и Херцеговине у Сарајеву дана 19.11.2010.године, као и на главном претресу дана 08.09.2017. године. Навео је да је у том периоду имао непуних 16 година, при чему је све време рата био у Великом Радићу где је живео са оцем, мајком, млађим братом, бабом и дедом. Што се тиче војних јединица које су током 1992.године биле смештене у Радићу, навео је да су изнад школе биле лоциране хаубице, којих је било шест, а чланови посаде који су их опслуживали су били смештени у кућама Т. али и у просторијама нове основне школе. У старој основној школи био је магацин позадине Петровачке бригаде, а у просторијама 33 „Бразда“ било је смештено одељење цивилне полиције. У кафани „Борик“ власништво Д. Т. налазио се војни санитет Петровачке бригаде, а изнад старе школе у кући З. Л. која је живела у иностранству био је смештен диверзантски одред „Орлови Грмча“. Кућа његових родитеља је трећа по реду иза војног санитета и он је као тада малолетан доста времена проводио на простору око тих објеката, јер се ту налазило и игралиште. Жене које су припадале Војсци Републике Српске и које су ту биле смештене, њих десетак одевених у униформу, које су носиле аутоматске пушке, виђао је у току дана, а по његовом мишљењу биле су смештене у кући П. Р. у месту Мали Радић где је била команда Петровачке бригаде. Мисли да су оне у том објекту спавале, а преко дана виђао их је у њиховом селу. Најбоље их је видео и запазио на дан када је извршен масакр према заробљеној девојци. Сећа се да је то било у лето 1992.године, с тим што се тачног датума и месеца не сећа. Дан или два пре тог догађаја од мештана је сазнао да је у борбама заробљена девојка, припадница Армије БиХ и предата цивилној полицији. Тога дана на себи је имала маскирну униформу Војске БиХ. Сведок је навео да је видео је ову девојку према месту Борик у близини лугарнице и чуо је да је испуцао у ваздух два метка и након тога је пустио да иде према месту Грмуша. Чуо је

такође да је са њим био П. М. ипаче резервни полицајац у станици. Он је чуо из прича све наведено, а такође је сазнао да је после тога наишао њему непознати човек са камионом из Петровачке бригаде и да је ту девојку нашао поред пута, ставио у камион и одвезао у место Велики Радић. Он је први пут ту девојку видео када је изведена из нове школе, а претходно ју је извео Петровачке бригаде по презимену Р., који ју је предао припадницима ВРС. Не сећа се да им је било шта тада рекао, а он је све то посматрао са удаљености од неких 10 до 15 метара, јер се налазио на зиданој огради партизанског гробља.

Сећа се да је том приликом било десетак жена, а њему је позната Рада капетан која је имала чин на левој страни груди, као и старија жена по имену Бора. Иначе, објаснио је да су је са "капетан Рада" ословљавале друге жене из њене јединице. Рада капетан је била црна жена, имала је око 40 година, имала је црну косу, кратко ошишана која је личила на мушку фризуру, послала је униформу и он је стекао утисак да је она међу њима била главна. Жена по имену Бора била је старија жена по годинама, односно старија од Раде, била је кратко ошишана, грубљег лица и носила је униформу. Сећа се да је ту била и жена по имену Д. која је такође носила униформу, била је млађе доби и лепушкаста. Они су ту заробљену девојку повели према једној долини, удаљеној од школе око 60 метара. Идући поред ње, све оне, то јест њих око десет жена су је ударале кундаком од пупке у леђа, ударале су је чизмом по стражњици, псовали јој усташку и турску мајку. Ударали су је све време пута до те долине. Та заробљена жена била је одевена у маскирну војничку униформу, била је млађа девојка, имала је дугу косу, храмала је на једну ногу и имала је завој обмотан испод колена. Не сећа се шта је имала на ногама од обуће. Видео је да је плакала док су је те жене ударале и савијала се од задобијених удараца. Највише ју је ударала капетан Рада и она је била главна у том злостављању, међутим ударце су јој задавале и друге жене. Осим њега, на том месту окупио се велики број војника и сви они су ишли заједно иза тих жена и заробљене девојке. По доласку у долину, једна од жена, не зна тачно која, је са те девојке стргла горњи део одеће, па су је затим натерале да се скине гола и видео је да је она у целости остала без одеће. Скупљала се и прикривала одређене делове тела због стида, а затим су је ударале лопатом по задњици. Присутне жене су се смејале. Такође су је натерале да се клања, што је она и учинила, а како је главну савијала доле, морала је лице стављати у балегу и јести је. Кад би се она савила да се клања, једна жена ју је тада ударала лопатом по задњици, а не сећа се која је то била од њих.

У свом исказу дана 13.10.2010. године, навео је да се не сећа која је од њих ударала лопатом по стражњици, а на питање тужиоца јел капетан Рада то радила, навео је да она није ту девојку ударала лопатом, али је радила друге ствари, да би на главном претресу дана 08.09.2017. године, навео најпре да је капетан Рада ударила лопатом, натерала да пузи по крављем измсту, а потом даље у свом исказу навео да не зна тачно која од њих три је ударала лопатом.

Испитан дана 13.10.2010. године, навео је да је капетан Рада, К. пожем одсекла део увета и терала је дотај одсекени део увета јеле; и она је морала то ставити у уста, да би испитан на главном претресу дана 08.09.2017. године навео да јој је уво зарезала Б. Видео је да јој тече крв из увета и

колико се сећа то је било десно уво. Рада капетан јој је исто тако пожем секла косу, а затим јој одсечену косу гурала у уста.

Док су је тукли, девојка је говорила „немојте ме, моја је мајка српкиња“, а оне су је на те речи терале да се крсти и цовале јој мајку српску. Видео је да су овој заробљеној девојци стављале трн између ногу, затим су је ударале одсеченим трновим прutom и док је држала трн између ногу, морала је да копа лопатом руну, где су је намеравале закопати. Чуо је да су јој рекле „копај сама себи гроб, гробно место, руну“. Капетан Рада је стављала овој заробљеној девојци трн међу ноге, а све присутне жене учествовале су у злостављању. Видео је да су је ударале штаповима, које је претходно баш због тога ишао да исече човек по имену М. припадник Петровачке бригаде који је иначе возио багер. Он је такође исекао и трн и штапове којим су ове припаднице ВРС ударале ту девојку. М. је није ударао, али је све то гледао и када би оне сломили штап, потрчао би да исече други. Све те жене су је натерале да без одсече пузи по земљи, а за то време су је ударале ногама и лопатама. Такође је видео да јој је једна жена на леђима сечивом од ножа урезала крст и то у вешем делу леђа. Видео је да је доста крварила. Такође су јој засекли једну дојку, а та рана се није добро видела, јер јој је текла крв из увета и сливала се низ груди. Сећа се да су јој пожем секли стидне длаке, те да јој је једна од ових жена док је девојка стајала, клекла и гурала јој штап у полни орган. Сећа се да док јој је та жена гурала штап, говорила јој је „зато што ти је мајка српкиња хоћу да те онеспособим за рађање“. Такође су је терале да пева српске песме, а то су јој радиле кад су сазнале да јој је мајка српкиња говорећи јој „кад ти је мајка српкиња, онда певај српску песму“, а све у намери да провере да ли зна те песме. Она је мало ископала руну.

Истиче да је све време међу војницима био присутан М. М. звани М. настањен у Великом Радићу, Општина Босанска Крупа, који је код себе имао снајперску пушку, јер је иначе био снајпериста у крупској бригади. Након свог тог злостављања заробљене девојке од стране присутних жена, М. је пришао девојци и том пушком усмереној према њој терао је да иде испред њега, док је она ходала посрхући. Довео ју је уз мање узвишење у суседну долину, а за њим је ишао само он, с тим што мисли да га М. није видео како се креће иза њега. У тој долини је видео већ ископану руну мање дубине, дужине њеног тела, након чега јој је М. рекао да легне у ту руну што је она и урадила. Легла је на леђа и тада је М. окренуо главу од ове девојке, према њој усмерио пушку и испалио пет, шест метака, појединачно пуцајући. Видео је да он није повлачио затварач и вероватно је пушка била полуаутоматска. Све ово посматрао је са удаљености од четири до пет метара и видео је да је она била мртва. Када се М. окренуо и пошао, угледао је њега и мало се тргао од изненађења што га види ту. Осим њих двојице нико други није био присутан у тој долини. Кренуо је испред њега на узвишењу, у правцу долине где су заробљену девојку тукли и тада је видео велики број окупљених војника са хаубицама. Када је М. дошао до окупљених војника гласно је рекао свим присутним „Весо је то решио“.

Након што му је на главном претресу дана 08.09.2017. године показана фотографија означена у спису предмета КТО5/16 као 159/38, наводи да је то капетан Рада и да је то жена о којој је причао током критичног догађаја и да ту

жену ословљава са „капетан Рада“. Након што му је показана фотографија означена у спису 16/39 као „Фронт жена-Петровац“ изјавио је да се слабо види, да му је та фотографија већ показана и да је управо на њој означио „капетан Раду“.

Сведок Р. М. испитан на главном претресу дана 23.11.2017. године на предлог одбране оптужене Ранке Томић, у свом исказу је навео да оптужену Томић Ранку познаје још од [REDACTED] године када је дошао на Војну Академију из Пљеваља, из 57. Брдске бригаде. Даље је навео да је од 1991. године оптужена Ранка Томић била у Првој моторизованој бригади, радило се о Грачачкој бригади Книнског корпуса, где је била командир женске артиљерије, батерије и тада је под њеном командом било 25 жена. Истакао је да је тада, као и током целог рата имала чин поручника. Објаснио је да су то стари чинови, носили су се на рамену-нараменице и чин је био обележен са две звездице. Ретко се дешавало да је пеко носио маскирну униформу, углавном је највећи број њих носио старе униформе, тада актуелну униформу Југословенске народне армије - партизанску М-77, стари модел, и била је наоружана као и сви остали.

Сећа се да је постојало наређење – акт у коме је стајало да жене из Босанског Петровца траже неског да их обучава, па је Ранка Томић крајем априла 1992. године, али не сећа се да ли је баш тај временски период, отишла у Босну и Херцеговину на босанско ратиште, односно у Босански Петровац. После је Ранку Томић видео на Војној академији, почетком јула '92. године, када су на Војној академији имали неки скуп, на коме су били сви наставници, односно командири вода, како би међусобно продискутовали о искуствима са ратишта, и баш тада је говорила да је погинуо српски официр [REDACTED], па је требало да се прикупи новац за његов помен. Чини му се да је [REDACTED] настрадао 07. јула 1992. године, а да су након неколико дана они скупили новац за помен, али не може са сигурношћу да тврди.

Навео је да може да потврди са сигурношћу да је у то време Ранка Томић била на Војној Академији, мисли да је 10. или 11.07.1992. да је била прва половина јула месеца 1992. године, односно друга недеља месеца јула 1992. године. Не може тачно да се сети, прошло је више од двадесет година. Запамтио је да је датум 10. јул, управо по смрти пуковника [REDACTED] јер је он погинуо неколико дана пре тога, некако му се урезао 07. јул.

Даље је навео да мисли да оптужена Томић Ранка никада није била унапређена у чин капетана, те да је све време колико је њему познато, била у чину поручника.

Нема никаквих сазнања везано за "Фронт жена Петровац" нешто је сачуо, али то су непоуздани подаци. Познат му је само акт-наредба на основу које је тражена помоћ, односно испомоћ у обуци, јер су у том временском периоду борбена дејства већ почела да се преносе у Босну и Херцеговину. Такође, наводи да може прилично поуздано да каже да је оптужена Ранка Томић након погибије пуковника [REDACTED] све време била са њима на Војној академији, где је радила као професионални фотограф, на којим пословима и данас ради.

Објаснио је разлику између чипова капетана и поручника, и то тако да чин поручника подразумева две звездице, док чин капетана има три звездице.

Наводи да је Ранка Томић била частан српски официр, одговорна, као и да је командовала одговорним саставом где су све биле жене, наводећи да је то била узорна и одговорна јединица. Није могао да објасни зашто су сведоци који су испитани у том својству током овог поступка навели да је управо Ранка Томић била та која је наређивала да се општећена мучи и да се према њој примењује сила онако како то сведоци наводе, при чему је нагласио да су сви они као војна лица, укључујући и опт. Ранку Томић прошли неку обуку, између осталог и из међународног ратног права, сада хуманитарног права и то како активни, тако и резервни официри, па су били врло опрезни када је у питању поштовање одредби хуманитарног права, односно међународног ратног права. У том смислу може да наведе да је што се војске тиче, она свој посао радила часно.

Никада није чуо од било кога да ословљава опт. Ранку Томић са "капетан", истичући да је у војсци у послу строго важио однос субординације претпостављеног и потчињеног, старијег и млађег, дакле, постојала је хијерархија која се поштовала, а што је био и једини услов за извршење сваког задатка. Према томе, опт. Томић Ранка, будући да је на рамсима носила две звездице, могла је бити само поручник, а тако ју је и он доживљавао.

Након што му је показана фотографија која се налази на страници 159/98 списа предмета, испод које пише Ранка Томић, на фотографији је препознао опт. Томић Ранку, наводећи да је то сигурно њена фотографија из тог периода. Показана му је и фотографија која је у списима предмета, испод које пише "помаже Бог сестре српкиње", па сведок указује да је на њој опт. Ранка Томић у првом реду. И на тој фотографији, указује да је неспорно, опт. Томић Ранка била у чину поручника.

Сведок **В. Ш.** је испитана као сведок на главном претресу одржаном дана 23.11.2017. године, на предлог одбране оптужене Ранке Томић. Навела је да је оптужену Томић Ранку упознала у Грачацу, тачније у Медку, 1991. године, када је Ранка као официр дошла на ратиште где је она већ била. На ратиште је отишла у децембру 1991. године или почетком јануара 1992. године, није сигурна. Од тада је биле све време прво у Грачацу док је трајала обука, а када су након тога добили наредбу од команде, прешли су у Босански Петровац и тамо су такође на Оштрељу жене имале обуку. С тим у вези додаје да је обука у Босанском Петровцу била према излазу из града. Било је укупно пет жена из Лике које су биле са Ранком, али не памти колико је тачно било жена у Босанском Петровцу.

Обука се састојала у томе да жене науче да користе оружје, да науче да се повлаче на терену, да знају како да се крећу. Никада нису биле на некој првој борбеној линији. Међу њима главна је била Томић Ранка, са којом су све жене биле у веома добрим односима и ословљавале су је са "Ранка", при чему је навела да је нико није звао по чину. У Босанском Петровцу, како је навела, биле су од априла до можда краја јуна 1992. године, не може да определи тачан датум.

[illegible]

и осталих жена и односио им храну заједно са својом супругом, појашњавајући да се то дешавало на сваких 15 до 20 дана. Није му познато како се тај батаљон звао, али жене које су биле у њему познаје, јер су то биле већином компаније из његовог краја, фактички је са њима одрастао. Томић Ранку је упознао 1991. или 1992. године у месту Медак, а после ју је виђао код М. И., са којом се дружила. У оквиру овог батаљона било је око 15 до 20 жена, не може тачно да определи, али је често одлазио код њих.

Оптужена Томић Ранка је у то време носила СМБ војничку униформу и имала је чин поручника, ословљавали су је са "поручница Ранка" и њен чин је био на униформи видно истакнут. Да су је ословљавали са "поручница" и сам је имао прилику више пута да чује, јер је док је био на ратишту, возио санитар и са овом женском јединицом боравио сваки други-трећи дан, наводећи да су просто морали тако да је ословљавају, јер је то била војска и она је била строга жена, при чему мисли на строгост приликом спровођења обуке тих жена.

Даље је навео да је оптужену Ранку Томић виђао на Оштрељу, када је ту пролазио, а да ју је виђао и у Босанском Петровцу. Нема сазнања да је опт. Ранка Томић икада била у Радићу.

Покојног пуковника С. је лично познавао и био је на његовој сахрани. Мисли да је сахрана била 07.07.1992. године, у селу Горња Саница, где је С. и рођен. Објаснио је да су његове две тетке и стриц живели у Горњој Саници, где су и отишли на ручак после сахране, и то Томић Ранка, Р. Ш. и М. И., а одатле их је он одвезао у Грачац. Познато му је да је Томић Ранка након тога, отишла код М. И., ту је преспавала, а затим, како је чуо одмах следећег дана је отишла у Београд.

Након тога је оптужени Ранку Томић, како је навео, видео такође једном приликом код Милеве, кад је дошла на годишњи одмор и после је више никада није видео, при чему објашњава да је то било неких 15-20 дана после сахране пуковника С.

Сведок Д. Б. је испитан на главном претресу одржаном 25.01.2018. године, на предлог одбране оптужене Ранке Томић. Навела је да је почетком 1992. године била у групи жена у којој је оптужена Ранка Томић вршила обуку. Маја месеца биле су на Купресу, у јуну месецу у Петровцу, што значи да су у периоду од јула 1992. године па надаље биле у Бихаћу и ту су време провеле до 07.10.1992. године када је она дошла у Србију. Дакле, у јулу је она сама била на Грмуши, при чему објашњава да је она возач борбеног транспортера. У Босанском Петровцу су почели као женска чета, имали су војну обуку наомак Петровца, на Шкакића брду код Милошевог копака, ту су учили расклапање "паповке", имали су обуку гађања у мете и радили су на физичкој кондицији. Напомиње да оптужена Томић Ранка тада није била са њима, односно, да она никада није ни била на ратишту. Након тога су једно време биле на стрелишту Смољани, као и на Оштрељу месец дана, где су прошли обуку која је укључивала физичку спремност, гађање, планинарење. Имале су са ратном опремом, том приликом су биле четири жене родом из Лике, међу којима је била и Ранка Томић. Навела је да је са јединицом била и на Купресу, затим су имале до месец дана одмора и онда су распоређене по бихаћком ратишту. У периоду док бихац је обучавао оптужена Томић Ранка носила је униформу

210/90

маскирног дезена. По чину је била поручник, а осим ње су биле још две млађе жене у истом чину. Све оне су се међусобно ословљавале по имену. Није чула да ико оптужену Ранку Томић ословљава са "поручнице" или "капетане".

Даље је навела да је била припадник Фронта жена из Петровца, а да је опт. Ранка Томић била оснивач тог фронта. То јој је познато, зато што је радила у Цивилној заштити, када је покојни пуковник С. дошао на идеју да се оформи фронт жена и довео је жене из Лике како бих их обучиле. Познаје и К. Б. и Б. Р., које су у почетку такође биле са њима у оквиру наведене јединице. Оптужену Ранку Томић није виђала на бихаћком ратишту, па самим тим није ни чула да је она јула месеца 1992. године била у Радићу и да је ту са неком јединицом уопште боравила. Њу је видела 1994. године, када су ишле у Грчку и након тога је до данас никада није видела.

Навела је да је била на сахрани код пуковника С. Не сећа се када је тачно била сахрана. На сахрани код С. је била и Томић Ранка. Навела је да не може да се сети да ли је опт. Ранка Томић после сахране пуковника С. остала у Петровцу, ни да ли ју је виђала, ако ју је и виђала, то је било у граду, а не на ратишту, при чему је истакла да је било жена које су остале у граду и при команди, а било је и оних које су отишле са диверзантима, оних које су радиле у команди у Радићу или у Грмушци. У сваком случају, њихова чета је бројала 57 жена.

Чула је за К. К. и да је она у току рата убијена, као и да су тај злочин починиле оне као припаднице женске јединице – чете. Истакла је да она лично ништа о самом догађају не зна, нити је у њему учествовала, није чула ни за каква мучења К. К. Претпоставља да неко ко је крив хоће себе да спаси и заштити, окривљујући њих.

Сведок Г. К. испитан на главном претресу од 18.01.2018. године на предлог одбране оптужене Ранке Томић, навео је да почетком 1992. године није био у саставу Петровачке бригаде. Пуковника С. је познавао, то му је био добар пријатељ и био је на његовој сахрани. Сећа се да је на сахрани била и Ранка Томић, коју је претходно познавао, јер ју је неколико пута срео у касарни у Книну, где је био на служби, а то је било током 1992. године. Истакао је да је Ранка том приликом носила униформу и по сећању била је у чину поручника. Навео је да су је остали ословљавали или са "поручнице" или по имену. Навео је да је сахрана била 07.07.1992. године, а после сахране сви су отишли на подушје у покојникову кућу на ручак. Ранка са њима није отишла, јер је некуда журила. Томић Ранка је на сахрану дошла пшнице.

После сахране С., Ранку Томић није виђао у Петровцу. Срео ју је на академији и то када су избегли. Није му ништа познато о формирању женске јединице у Босанском Петровцу.

Из пресуде Кантоналног суда у Бихаћу број 010 К 008669 14К од 26.02.2015. године, утврђено је да су оптужене К. Б. и Б. Р. оглашене кривима и осуђене на казну затвора од по 4 године због извршења кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 преузетог КЗ СФРЈ.

21/90

Из пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 01 0 К 008669 15Кж од 06.10.2016. године утврђено је да је пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број 010 К 008669 14К од 26.02.2015. године, преиначена само у делу казне, па су оптужене Б. К. и Р. за кривично дело ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 преузетог КЗ СФРЈ, осуђене на казну затвора од по 3 године.

Увидом у списак размењених погинулих војника 5. корпуса из Бихаћа, суд је утврдио да је на истом списку К. те да је констатовано да је погинула на Грабежу, 21.09.1992. године је испоручена као НН.

Увидом у извод из матичне књиге рођених Унско-санског кантона за место Сански Мост, под редним бројем 298 за 1974. годину, утврђено је да је К. рођена 30. маја 1974. године.

Увидом у рјешење Општинског суда у Санском Мосту од 02.08.2002. године, утврђено је да је К. кћерка В. и мајке В. рођене С. рођена . године у Санском Мосту проглашена умрлом, а да се као датум смрти утврђује 10.07.1992. године, планина Грабеж, Општина Бихаћ.

Из извода из матичне књиге умрлих Унско – Санског кантона, Општине Сански Мост, под редним бројем 146 за 2002. годину од 11.03.2014. године, за К. је утврђен дат смрти 10.07.1992. године.

Увидом у списак несталих бораца Армије оружаних снага Републике БиХ, 5. Корпус Бихаћ, од 20.12.1992. године, утврђено је да је општењена К. била припадник Армије БиХ, односно да је била припадник саопштета Кључко-санске чете Унско-санске оперативне групе, која је била у саставу 5. Корпуса ОС Армије БиХ.

Увидом у план рада женске јединице Босански Петровац за месец мај 1992. године, утврђено је које су биле активности припадница ове јединице у периоду од 14.05.1992. године до 31.05.1992. године, при чему на крају предметног плана рада, стоји откуцано "командир поручник Ранка Томић".

Увидом у увјерење ратне болнице Купрес број 22 од 16.06.1992. године, утврђено је да је Томић Ранка одслушала и положила курс из прве помоћи у "ратној болници" Купрес.

Увидом у дневни распоред рада женске јединице Босански Петровац, без датума, утврђено је да је потписан од стране командира женске јединице Босански Петровац, поручника Ранке Томић.

Увидом у два путна налога број 39 и број 43 од 08.05.1992. године са датумом издавања 21.04.1992. године за поручника Томић Ранку утврђено је да је тих дана оптужена Томић Ранка путовала на релацији кретања Грачац-Босански Петровац.

Увидом у наређење за извођење обуке жена-добровољаца Команде 1. моторизоване бригаде Грачац, од 25.04.1992. године, утврђено је да је исто упућено командиру групе за обуку, поручнику Ранки Томић, које наређење је потписао начелник штаба Раде Рајић.

Увидом у реверс Женске пешадијске Босанског Петровца од 01.06.1992. године, утврђено је да је оптужена Томић примила 1260 комада метака калибра 7,62 мм.

Из извештаја из казнене евиденције МУП, Одељење за аналитику за ПУ Београд број 235.2.1/3423 од 12.03.2018. године утврђено је да оптужена Томић Ранка није осуђивана.

Потребно је напоменути да је *специфичност кривичног поступка* који за предмет има кривично дело ратни злочин у томе да су предмет утврђивања, по правилу, догађаји који су се одиграли пре више од двадесет година, да након догађаја нису фиксирани материјални трагови, или уколико јесу, нису сачувани, те су искази сведока често једно од главних доказних средстава. Стога је неопходно да се подробније анализира веродостојност ових исказа и поузданост чињеница које се из њих утврђују, имајући у виду разлике и противуречности и то како о околностима под којима су се одиграли догађаји и шта је претходило истима, тако и о лицима која су њихови учесници.

Кривично дело које је предмет овог поступка, учињено је пре двадесет и шест година, сведоци су често и по неколико пута испитивани у току свих ових година, те је немогуће очекивати да о појединостима догађаја, њиховој хронологији, чињеницама које су претходиле том догађају, исказују на потпуно сагласан начин. По мишљењу суда, управо би у великој мери сагласни искази упућивали на чињеницу да су сведоци усаглашавали исказе за потребе поступка, да су припремани. Протек времена од догађаја јасно доводи до немогућности да се исприча иста прича са истим детаљима, што значи да се могу заборавити или помешати неки детаљи самог догађаја, посебно они детаљи који ни по чему нису карактеристични да бих их сведоци памтили толико дуги временски период, али што не значи да је услед тога нужно обеснажено њихово сведочење о главним и одлучним чињеницама, те да не говоре истину, а ситне неподударности обавезно цео исказ чинити непоузданим. Суд је стога посветио посебну пажњу анализи исказа сведока не дозволивши да се, уколико се појави сумња у веродостојност и поузданост исказа сведока, то тумачи на штету окривљене.

Наиме, ценећи исказе сведока, те на основу утиска који су они непосредно оставили на суд, могу се уочити разлике у исказима између појединих сведока. Суд је у неколико случајева приликом испитивања сведока покушао да предочавањем исказа једног сведока другоме, као и одбрану окривљене, па и предочавањем њихових сопствених исказа, који су дати у различитим, чак јако дугачким интервалима (прве исказе су поједини сведоци дали 2007. године), отклони одређене противуречности у њиховим исказима, али ови покушаји углавном нису уродили плодом, очигледно као резултат великог протекла времена и свих поменутих околности, те је суд закључио да евентуално суочења и поновна испитивања сведока не би утицала на доношење другачијег закључка у односу на утврђивање релевантних чињеница.

Стога, суд закључује да разлике у неким исказима сведока при описивању детаља догађаја и околности, посебно оних пекараактеристичних да би се памтили дуги низ година не могу „а priori“ да буду разлог за закључак да је целокупно сведочење одређеног сведока непоуздано или да је због закључка да је његово сведочење у односу на одређене околност и чињенице непоуздано, то сведочење непоуздано и у односу на све друге чињенице и околности. Из већ наведених разлога било је и ситуација када је суд прихватио, оцепивши га као поуздан, исказ сведока у вези неких околности и чињеница, иако се на његово сведочење о другим околностима и чињеницама није ослопио сматрајући да је исказ сведока у том делу непоуздан. Суд је приликом оцне веродостојности и поузданости исказа сведока највећу пажњу поклатио управо противуречностима у деловима исказа сведока о одређеним околностима и чињеницама у вези критичног догађаја и ономе што је претходило истом, ценећи их како појединачно, тако и у вези са свим осталим доказима.

Испитивање сведока путем видео-конференцијске везе обављено је на начин предвиђен одредбама Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима и Другог додатног протокола уз ову Конвенцију – члана 9. Свакако се ради о изузетку од начела непосредности предвиђеног у члана 352 ЗКП, али с друге стране оно га и поштује, јер се испитивање остварује путем техничке везе током суђења, а сви учесници у поступку могу да, у кривично-процесном смислу остваре ону врсту процесне комуникације са сведоком која је иначе могућа када та лица дају исказ док су физички присутна у судници, као што је странкама било у потпуности омогућено постављање питања, с обзиром на то да се ради се о лицима са пребивалиштем у иностранству, који су из разлога немогућности или отежаног доласка или неспремности да приступе пред Виши суд у Београду – Одељење за ратне злочине, према својим наводима, одбили да дођу у Београд и прихватили да сведоче путем видео-конференцијске везе, а ради се о исказима сведока који су веома значајни за утврђивање чињеничног стања, тако да су, по оцени суда, задовољени сви критеријуми за прихватање оваквог начина испитивања сведока у конкретним случајевима.

Анализом и оценом свих изведених доказа, како појединачно, тако и у вези са осталим изведеним доказима, као и наводима одбране оптужене, суд је на основу начела слободног судијског уверења у оцени доказа о чињеницама, сходно одредбама члана 16 и 419 ЗКП-а, нашао да је оптужена извршила описане радње, у време, на месту и на начин како је то наведено у изреци ове пресуде.

Током кривичног поступка суд је утврдио да је у време извршења кривичног дела, средином јула 1992. године у Босни и Херцеговини постојао оружани сукоб између Армије Републике Босне и Херцеговине с једне стране и Војске Републике Српске с друге стране.

Да је у инкриминисано време постојао оружани сукоб, суд је утврдио оценом следећих изведених доказа:

Из исказа сведока **Г. [име]** суд је утврдио да је у тренутку избијања рата на подручју општина Кључ-Сански Мост, избегао у Бихаћ, где се пријавио у Територијалну одбрану Бихаћ, да је 04. јуна 1992. године њих

214/90

неколико дошло на подручје Врхпоља, општина Сански Мост, где их је било око стотинак и постигли су договор са српском војском и командантом те војске да их одвезу у Бихаћ, а да су, након тога, тачније 12.06.1992. године као припадници Територијалне одбране Бихаћ били ангажовани на Србљанском платоу. Такође, из исказа сведока утврђено је да је 10 јула 1992. године, као припадник Кључко-санске чете Унско-санске оперативне групе која је била у саставу Петог корпуса ОС Армије БиХ, заједно са још двадесетак бораца и две болничарке, међу којима је била и општесна покојна Каменчић Кармен, отишао у реон Парињаче, подручје према Грмечу, када је приметио кретање непријатељске војске и тенкова у њиховом правцу, о чему је одмах обавестио свог претпостављеног и дао предлог да почну са повлачењем, а затим им је од стране непријатељске војске наређено да се предају, јер су опкољени. На њих је у том тренутку отворена ватра од стране Војске Републике Српске.

Из исказа сведока М[REDACTED] М[REDACTED] утврђено је да се дана 12.06.1992. године прикључио Кључко-Санској чети Унско-Санске оперативне групе која је била у саставу Петог корпуса ОС Армије БиХ, те да је 10 јула 1992. године, у јутарњим сатима, са групом од 25 сабораца наведене чете, међу којима су били сведок Г[REDACTED] А[REDACTED] и сведок Д[REDACTED] Е[REDACTED], кренули у извиђање у правцу планине Парињача по наређењу њихове команде, којом приликом је дошло до сукоба са припадницима Војске Републике Српске.

Из исказа сведока Дедић Енеса је утврђено да је био припадник Унско-санске чете, Унско-санске оперативне групе која је у саставу 5. Корпуса оружане снаге Армије Босне и Херцеговине, да је 10 јула 1992. године са његовим саборцима Г[REDACTED] А[REDACTED], М[REDACTED] М[REDACTED], К[REDACTED] К[REDACTED] и другим саборцима кренуо у извиђање на планину Парињача, и да су том приликом припадници Војске Републике Српске отворили ватру на њих.

Чињеницу о избијању ратних сукоба на територији Босне и Херцеговине, суд је утврдио и из исказа сведока М[REDACTED] К[REDACTED] која је навела да се почетком избијања ратних сукоба укључила у редове Армије БиХ, као борац и највише је била задужена за негу бораца, а припадала је јединици која се звала Кључко-Санска чета. Зона одговорности те јединице била је на Грмушко-Србљанском платоу општине Бихаћ. Заједно са својим саборцима, ишла је на линије и учествовала у акцијама везаним за тадашње ратне прилике.

Из исказа сведока Ђ[REDACTED] В[REDACTED], суд је утврдио да је било војних јединица које су током 1992. године биле смештене у месту Радић, да су изнад школе биле лоциране хаубице. У старој основној школи био магацин позадине Петровачке бригаде, а да је у просторијама 33 „Бразда“ је било смештено одељење цивилне полиције. У кафани „Борик“, власништво Д[REDACTED] Ђ[REDACTED] налазио се војни санитет Петровачке бригаде, а изнад старе школе у кући Зобеница Љиље која је живела у иностранству, био смештен диверзантски одред „Орлови Грмеча“ чији је командант био Шушљик. Десетак жена које је виђао на овом подручју и које су биле у униформи, припадале су Војсци Републике Српске и да су носиле аутоматске пушке, а биле су смештене у кући П[REDACTED] Р[REDACTED] месту Мали Радић, где се налазила и команда Петровачке бригаде.

215/90

Чињеницу да је на наведеном подручју у инкриминисаном временском периоду био оружани сукоб, суд је утврдио и из исказа сведока Н. [REDACTED] М. [REDACTED] који је навео да је током рата живео у Великом Радићу и био ангажован у станици полиције као резервни полицајац. Командир одељења у Великом Радићу био је К. [REDACTED] С. [REDACTED], а у станици су били ангажовани између осталих Б. [REDACTED] Д. [REDACTED], М. [REDACTED] К. [REDACTED], Д. [REDACTED] Ј. [REDACTED] и други. Из исказа сведока произилази да су у Великом Радићу током рата, у близини куће Б. [REDACTED] биле смештене хаубице и војници који су их опслуживали, а у старој школи су били магацини горива, уља и мазива, те да су у кући З. [REDACTED] Ј. [REDACTED] били смештени припадници диверзантског вода „Орлови Грмеча“, одељење полиције било је у просторији 33 „Бразда“, а војни санитет у кући Д. [REDACTED] Б. [REDACTED].

Из исказа сведока Б. [REDACTED] Д. [REDACTED] утврђено је да је на подручју општине Босанска Крупа у напред наведеном временском периоду било ратних сукоба. Био је распоређен у резервни састав полиције и то у станицу полиције Босанска Крупа, а да су они, након што је дошло до избијања оружаних сукоба у граду Босанска Крупа, између Муслимана и Срба, у првој половини 1992. године, у Великом Радићу формирали пункт полиције у месту Клапац, удаљеном око 500 метара од Великог Радића, где су припадници полиције вршили контролу возила, путника и пролазника са циљем да спрече улазак непознатих лица у село. У месту Радић функционисало је одељење станице полиције, [REDACTED] К. [REDACTED] С. [REDACTED], као и да су у одељењу осим њега, били ангажовани између осталих и У. [REDACTED] Ј. [REDACTED], П. [REDACTED] Н. [REDACTED], В. [REDACTED] М. [REDACTED], Н. [REDACTED] М. [REDACTED], Б. [REDACTED] П. [REDACTED] и други. Петнаестак метара од 33 „Бразда“ у кући Д. [REDACTED] Б. [REDACTED] био је смештен санитет Петровачке бригаде, односно Другог крајишког корпуса, где су радили лекари и медицинско особље који су били из Петровца, као и да је у месту Мали Радић које је било удаљено око три-четири километра од Великог Радића, била смештена команда Петровачке бригаде Војске Републике Српске, чији је командант једно време био Радуловић, док су у Великом Радићу биле смештене хаубице, као и топови већег калибра. Из исказа сведока је утврђено и да је та јединица била у њиховом селу све време рата, до 1994. године, када је село заузето од стране припадника Петог корпуса Армије БиХ.

Из исказа сведока К. [REDACTED] Б. [REDACTED] произилази да је у периоду избијања рата живела у Босанском Петровцу, да се у војску укључила у мају месецу 1992. године, када је добила и униформу и била мобилисана у јединицу која се звала „Фронт жена Босански Петровац“, чији је командир била Ранка Томић. Са својом јединицом налазила се у месту Радић и тамо су давали страже. Једном приликом њихова војска је довела једну заробљену, рањену девојку која је била у униформи Армије Босне и Херцеговине.

Из исказа сведока М. [REDACTED] Ј. [REDACTED] произилази да је почетком рата била на обуци код Ранке Томић, да је њена јединица била у Радићу и да су одатле одлазиле на стражу. Њихов задатак је био да помажу српским борцима на фронту. Једном приликом српски војници заробили су једну женску особу која је била рањена и довели у Радић.

Из исказа осумњичене Р. [REDACTED] Б. [REDACTED] произилази да је у пролеће 1992. године у Босанском Петровцу затекло ратно стање. Била је у униформи, војно

ангажована у команди Петровачке бригаде. Добровољно је приступила јединици у којој је Томић Ранка била старешина и све припаднице јединице су задужиле пушке. Једном приликом по доласку у Радић видела је Томић Ранку. Том приликом чула је да је заробљена једна женска особа и видела је да је воде војници. Томић Ранку је видела испред команде том приликом.

Да је у временском периоду који се наводи у оптужници на територији Босне и Херцеговине на подручју места Радић, општина Босанска Крупа, било оружаних сукоба, суд је утврдио и из исказа сведока Криво Милош који је од отпочињања рата у БиХ био ангажован у инжењеријској јединици која је припадала [REDACTED]. Из његовог исказа се утврђује и да је како у почетку рата, тако и читаве 1992. године у учионицама нове Основне школе у [REDACTED] била смештена команда [REDACTED]. Такође, сведок је изјавио да је у просторијама старе Основне школе била смештена кухиња и магацин где је он лично виђао одређени број униформисаних жена које су биле из Петровца.

Из исказа сведока Ђукић Витољ произилази да су током рата 1992. године у Радићу биле смештене војне јединице, припадници [REDACTED] бригаде, да су биле и жене припаднице Војске Републике Српске. У лето 1992. године сазнао је да је у борбама заробљена девојка припадница Армије Босне и Херцеговине.¹⁴

Постојање оружаног сукоба суд је утврдио и на основу материјалног доказа и то „Одлуке о проглашењу ратног стања“ објављена у „Службеном листу Р БиХ“ 20.06.1992. године, где се на територији Републике Босне и Херцеговине проглашава ратно стање дана 20.06.1992. године, а ратно стање је укинуто дана 28.12.1995. године одлуком која је објављена у „Службеном листу Републике Босне и Херцеговине“.

Ценећи исказе свих напред наведених сведока на околност постојања оружаног сукоба на територији Босне и Херцеговине у временском периоду који је обухваћен оптужницом, суд је исказе сведока у том делу прихватио у свему као јасне, недвосмислене и веродостојне.

Оружани сукоб постоји свуда где се прибегло оружаној сили између држава или продуженом оружаном насиљу између власти и организованих наоружаних група или пак између таквих група унутар једне државе.

На територији Републике Босне и Херцеговине која је била саставни део тадашње СФРЈ одвијао се нелегални (унутрашњи) оружани сукоб између Војске Републике Српске (ВРС) и МУП-а Републике Српске са једне стране и Армије и МУП-а Босне и Херцеговине са друге стране, а што је и опште позната чињеница.

Са свега напред изнетог, суд није прихватио тезу браниоца оптужене Томић Ранке, адвоката Милана Милосављевића, који је у завршној речи истакао да се у конкретном случају не може радити о рату, већ о некој врсти оружане побуне.

Суд је разматрајући *статус оптужене Томић Ранке* утврдио из саме одбране оптужене да је била командир „Женске јединице Босански Петровац“ при Петровачкој бригади Војске Републике Српске. Суд је у овом делу одбрану оптужене прихватио као искрену, уверљиву, а и потврђену писменим доказима, планом рада Женске јединице Босански Петровац као и дневним распоредом Женске јединице Босански Петровац који су потписани од стране командира Женске јединице Босански Петровац, поручника Ранке Томић.

Стога наводи сведока К[REDACTED] Б[REDACTED] да је била припадница јединице „Фронт жена Босански Петровац“, а да је командир била Томић Ранка; Радмиле Бањац да је Томић Ранка била старешина јединице у коју су се добровољно јављале жене; сведока М[REDACTED] Ј[REDACTED] која је у свом исказу дана 11.07.2007. године навела да је Рада-Ранка из Београда била командир јединице „Српски фронт жена Босански Петровац“, да би на главном претрессу 19.06.2017. године навела да је Ранка за њих жене била једини командир, да за „Фронт жена Петровац“ није чула, не сећа се; сведока Д[REDACTED] Ђ[REDACTED] која је навела да је била припадник „Фронта жена“ из Петровца, су по налажењу суда без утицаја на несумњиво утврђено чињенично стање и одлуку овога суда.

Да је оптужена Томић Ранка била командир утврђено је и из исказа сведока припадница те јединице К[REDACTED] Б[REDACTED] и М[REDACTED] Ј[REDACTED], као и из исказа Радмиле Бањац која је навела да је Томић Ранка била старешина женске јединице.

Да је оштећена К[REDACTED] К[REDACTED] била припадница Армије БиХ, односно да је била припадница Кључко-Санске чете при тадашњој Унско Санској оперативној групи, 5 Корпуса Армије Босне и Херцеговине суд је утврдио из списка несталих бораца Армије оружаних снага Републике Бих 5 Корпуса Бихаћ од 20.12.1992. године као и исказа сведока Г[REDACTED] А[REDACTED], Д[REDACTED] Е[REDACTED], М[REDACTED] М[REDACTED] и К[REDACTED] М[REDACTED].

Да је оштећена К[REDACTED] К[REDACTED] заједно са другим припадницима учествовала у акцији извиђања терена на Грмушко-србљанском платоу, да је у тој акцији рањена и заробљена од припадника Војске Републике Српске, суд је утврдио из исказа сведока Г[REDACTED] А[REDACTED], Д[REDACTED] Е[REDACTED], М[REDACTED] М[REDACTED] и К[REDACTED] М[REDACTED], којима је поклатио веру као сагласним, уверљивим и веродостојним.

Сведок Г[REDACTED] А[REDACTED] навео је да је дана 10.07.1992. године учествовао у акцији извиђања терена, на подручју Грмушко-србљанског платоа. У акцији извиђања биле су и две болничарке К[REDACTED] К[REDACTED] и А[REDACTED] А[REDACTED] које су биле у униформи, али без оружја. Упали су у заседу, којом приликом је страдао њихов водич К[REDACTED] С[REDACTED], а тешко рањена болничарка К[REDACTED] К[REDACTED] коју нису могли извући због војног окружења у којем су се нашли. К[REDACTED] К[REDACTED] је била погођена у главу, близу ока, затим у ногу и руку, и мислио је да није преживела. Касније је од припадника Војске Републике Српске чуо да је остала жива, да је заробљена од стране српске војске и пребачена у болницу.

Исказ сведока Г[REDACTED] А[REDACTED] поткрепљен је и исказима сведока Д[REDACTED] Г[REDACTED] и М[REDACTED] М[REDACTED], који су сагласно навели да су учествовали у извиђачкој

акцији прегледања терена на Грмушко-србљанском платоу и да су са њима у акцији између осталих учествовали Г [REDACTED] Ла [REDACTED] и К [REDACTED] К [REDACTED] која је носила униформу, али није имала оружје. У повратку са акције извиђања терена почела је пуцњава од стране српске војске, њихов вођа К [REDACTED] С [REDACTED] је пао погођен, а за њим и К [REDACTED] К [REDACTED]. Сведоци сагласно наводе да су приметили да је рањена у пределу главе, са леве стране ока, левог рамена и ноге. Успели су да је склопе у пеку долину пре него што су се повукли. Били су уверени да не може преживети. Када су се тога дана повукли на линије њихове одбране чули су повике од стране војске Републике Српске „заробили смо је хоћете ли је назад“. Мислили су да се то највероватније односи на њихову К [REDACTED] К [REDACTED]. Касније су сазнали да је једно време провела на лечењу, а после убијена.

Такође из исказа сведока К [REDACTED] М [REDACTED] произилази да је чула да је у лето 1992. године у акцији извиђања терена на Грмушко-србљанском платоу К [REDACTED] К [REDACTED] рањена у главу и да је остала на непријатељској територији. Када су њени саборци отишли на место где је К [REDACTED] К [REDACTED] остала рањена, да би покушали да је извуку, тамо је нису нашли.

Суд је поклонио веру исказима сведока Г [REDACTED] Ла [REDACTED], Д [REDACTED] Е [REDACTED], М [REDACTED] М [REDACTED] и К [REDACTED] М [REDACTED] јер су сагласно на јасан, уверљив и доследан начин описали чињенице које су им биле познате везане за акцију извиђања терена на Грмушко-србљанском платоу, рањавање и заробљавање општећене К [REDACTED] К [REDACTED].

Искази ових сведока су у битној чињеници заробљавања општећене К [REDACTED] К [REDACTED] потврђени и исказима сведока Н [REDACTED] М [REDACTED] и Б [REDACTED] Д [REDACTED] који су били распоређени у резервни састав полиције за место Радић.

Сведок Н [REDACTED] М [REDACTED] у свом исказу је навео да је видео у команди полиције униформисану девојку која је преко једног ока имала фластер и шепала је на једну ногу. Наређено је да се убије, међутим девојку су пустили и К [REDACTED] С [REDACTED] је испалио два метка увис. Навео да је касније чуо од мештана да је девојка након што је поново ухваћена, претучена и да је убијена.

Сведок Б [REDACTED] Д [REDACTED] навео је да му је јула 1992. године његов [REDACTED] саопштио да је током акције Војске Републике Српске према месту Грабеж заробљена једна жена припадница Армије БиХ, да је рањена у ногу и да је наређено да се убије. Отишао је у станицу милиције и затекао млађу жену од око 20 година, одевену у маскирну униформу. Имала је завој у пределу стопа и храмала је. [REDACTED] Н [REDACTED] М [REDACTED], Ј [REDACTED] Д [REDACTED] и К [REDACTED] М [REDACTED] су одвели девојку. Након њиховог одласка чуо је два до три пуцња, а када су се вратили саопштили су му да девојку нису убили, да је К [REDACTED] С [REDACTED] испалио два метка увис како би се стекао утисак да је заробљена девојка убијена. Сутрадан је чуо да су неке жене из Петровца које су тога дана дошле у Велики Радић злостављале ту заробљену жену, ударале лопатом, скидале голу и на крају је чуо да је убио В [REDACTED] Т [REDACTED] који је у то време био малолетан.

Суд је исказима сведока Н [REDACTED] М [REDACTED] и Б [REDACTED] Д [REDACTED] поклонио веру јер су јасни, сагласни и уверљиви.

Да је оптужена Томић Ранка извршила радње ближе описане у изреци пресуде (мучење, нечовечно поступање и наношење великих патњи и повреда телесног интегритета), суд је утврдио оценом следећих изведених доказа:

Оцењујући наводе одбране оптужене Томић Ранке, суд овакву одбрану није прихватио јер је демантована уверљивим и јасним исказима сведока Кривошеје, Кривошеје Милића и Ђукића Векића.

Наводи сведока К. [REDACTED] Б. [REDACTED] у делу описа радњи које је предузела оптужена Томић Ранка према оштећеној К. [REDACTED] К. [REDACTED], потврђени су и деловима исказа сведока К. [REDACTED] М. [REDACTED]. Сведок К. [REDACTED] М. [REDACTED] испитан током поступка навео је да се сећа девојке коју је заробила војска Републике Српске за коју је касније сазнао да се зове К. [REDACTED]. На удаљености од око 20 метара видео је униформисане жене [REDACTED] Р. [REDACTED], Б. [REDACTED] Б. [REDACTED], Б. [REDACTED] Б. [REDACTED] Т. [REDACTED] Љ. [REDACTED] а међу њима је видео и В. [REDACTED] Б. [REDACTED]. [REDACTED] је К. [REDACTED] терала да се клања, па када би се она сагласа према земљи тада би узела лопату и ударала је ширипом металног дела по задњици безброј пута, затим јој је чизмом стајала у пределу врата и тако јој лице стављала у говеђу балегу. Стављала јој је трње међу ноге и присиљавала је да тако држећи трн, лопатом копа себи руну, а

220/g

када би јој трп испао ,задавала јој је ударце, терала је да пева српске песме, да пузи гола по земљи на којој је било црног трња и приметио је да је имала огреботине, расекотине и да је крварила. У свом сведочењу даље наводи да су је повели према другој долини, где су је [REDACTED] Б[REDACTED] Р[REDACTED], К[REDACTED] Б[REDACTED], Г[REDACTED] Б[REDACTED], Т[REDACTED] Л[REDACTED] и Ђ[REDACTED] В[REDACTED] повели према другој долини, где ју је капетан Рада патерала да себи копа гробно место, па како више пије имала снаге јер је претходно тучена и испрпљена, Ђ[REDACTED] В[REDACTED] је ископао рупу дубине око пола метра и том приликом је видео да у рукама има аутоматску пушку, па када је К[REDACTED] легла у рупу из пушке је испалио 6 до 7 метака и на тај начин је лишио живота. У свом исказу је навео да се вратио после пар дана на гробно место, није нашао тело К[REDACTED] К[REDACTED], нашао је златни ланчић оштећене К[REDACTED] К[REDACTED] са два привеска у виду слова „К“ од којих је један био златни а један сребрени, узео је и чувао у стану у Босанском Петровцу са намером да га преда неком од њене родбине након рата.

Исказ сведока К. М. потврђен је и делом исказа сведока Б. Веселка, у делу описа радњи које је предузела оптужена Томић Ранка према оштећеној К. К. Навео је да се сања заробљене девојке која је изведена из школе од стране команданта Р. и који ју је предао припадницима Војске Републике Српске. Иначе је све то посматрао са удаљености од неких 10 до 15 метара. Том приликом било је 10-так жена, а њему је позната Р. као и старија жена по имену Б. Објаснио је да су је са „Р.“ ословљавале и друге жене из њене јединице. „Р.“ је била црна жена, имала је око 40 година, црну кратко ошишану косу, носила је униформу и стекао је утисак да је међу њима била главна. Заробљену девојку повели су према једној долини, ударали су је све време пута до те долине. Заробљена девојка била је одевена у маскирну војничку униформу, била је млађа девојка, имала је дужу косу, храмала је на једну ногу и имала је завој обмотан испод колена. Видео је да је плакала док су је те жене ударале и савијала се од задобијених удараца. Највише ју је ударала Р. и она је била главна у том злостављању. Натерале су је да се скине гола и прикривала је одређене делове тела због стида. Присутне жене су се смејале. Терале су је да пева српске песме, да без одјеће пузи по земљи, и за то време су је ударале ногама. Чуо је да су јој рекле „копај сама себи гроб, гробно место, рупу“. Р. је стављала овој заробљеној девојци три међу ноге.

Исказима сведока К. [REDACTED] Б. [REDACTED], К. [REDACTED] М. [REDACTED] и Ђ. [REDACTED] В. [REDACTED] суд је у овом делу поклонио веру налазећи да су јасни, уверљиви, сагласни и веродостојни, а који искази се уклањају у једну логичну целину. Наиме сведоци на јасан и упечатљив начин описују не само присуство, него и активно учешће оптужене Томић Ранке наводећи које је конкретно радње предузела оптужена Томић Ранка.

Суд је ценио исказ сведока, К. [REDACTED] Б. [REDACTED] дат на записнику пред Министарством унутрашњих послова Унско-Санског кантона Федерације Босне и Херцеговине дана 11.06.2015. године, у делу у коме је говорила о догађају када је малтрестирана оштећена К. [REDACTED] К. [REDACTED] од стране оптужене Томић Ранке и у овом делу исказ прихватио као искрен, јасан, уверљив, детаљан и недвосмислен.

22/90

Суд налази да сведок К. Б. нема разлога да оптужену Томић Ранку неосновано терети. Описивањем радњи које је предузела оптужена Томић Ранка према оштећеној К. К., сведок К. Б. не оспорава своју улогу у извршењу радњи кривичног дела и не покушава да умањи или искључи своје учешће у извршењу кривичног дела, а за које је и правноснажном пресудом и осуђена.

Искази наведених сведока у делу у коме тврде да је оптужена Томић Ранка критичном приликом била присутна у месту Радић када је доведена заробљена девојка и одведена у долину, потврђени су и исказом сведока М. Љ. и исказом Р. Б., чије исказе је суд у том делу прихватио као уверљиве и веродостојне.

Стим у вези сведок М. Љ., која је била припадница Женске јединице Петровац, потврдила је чињеницу да су заробљену женску особу, њихов капетан Рада-Ранка, Р. Б., Б. К. и остале жене одвеле у једну долину.

Суд је несумњиво извео закључак да је критичном приликом оптужена била присутна у месту Радић и из уверљивог, категоричног исказа Р. Б. која је била изричита у тврдњи да је јула месеца 1992. године у Радићу видела оптужену Томић Ранку.

Исказ сведока М. Љ. заједно са исказом Р. Б. чини једну међусобно повезану и логичну целину, а у делу битних чињеница да је критичном приликом у Радићу била присутна оптужена Томић Ранка.

Суд је ценио и измисли исказ сведока К. Б. дат на главном претресу 15.12.2017. године, у делу у коме је навела да оптужена Ранка Томић за време док је мучена К. К. није била са њима женама и није присуствовала мучењу као ни убиству оштећене К. К., да је била у школи, у команди, а када је говорила о радњама које је предузела оптужена Томић Ранка према оштећеној К. К., истражне судије су у записник писале шта су хтеле, договарале су се, али тај измењени исказ суд није прихватио, налазећи да је неуверљив и очигледно срачунат да помогне оптуженој Томић Ранки у избегавању кривичне одговорности. На такав закључак упућују и разлози којима оправдава одступање од исказа датог 11.06.2015. године (истражне судије се договарале и писале шта су хтеле), који су крајње неуверљиви, посебно када се има у виду њен ранији исказ у коме је детаљно описала присуство оптужене Томић Ранке, као и радње које је предузела према оштећеној К. К., а који исказ је суд оценио као истинит и поткрепљен исказима сведока К. М. и Б. В.

Суд је ценио исказ сведока В. Б. дат пред Тужитељством БиХ 13.10.2010. године, у делу у коме је навео да се не сећа која од њих је ударала лопатом по задњици оштећену К. К., да капетан Рада није ту девојку ударала лопатом, али је радила друге ствари, да би на главном претресу дана 08.09.2017. године, навео најпре да је капетан Рада ударала лопатом, а потом даље у свом исказу навео да не зна тачно која од њих три је ударала лопатом, па налази да је услед протеска времена од догађаја могао заборавити

или помешати неке детаље самог догађаја, али то не значи да је услед тога обеснажено његово сведочење.

Чињеница је да испитани сведоци несумњиво стављају оптужену Томић Ранку у место и време извршеног кривичног дела, при чему треба имати у виду да су њихови искази подударни у одлучним чињеницама, јасни, прецизни и повезани на начин који не доводи до другачијег закључка осим да је оптужена Томић Ранка извршила кривично дело које јој је стављено на терет.

Оцењујући одбрану оптужене Ранке Томић, суд није прихватио одбрану оптужене која је негирала да је извршила кривично дело које јој се ставља на терет, јер је таква одбрана демантована изведеним доказима, и то детаљним описима радњи које је она предузела према оштећеној К. а о којима сведоче сведоци М. Ђ. В. и К. који оповргавају њене тврдње да критичном приликом није била на месту инкриминсаног догађаја, да у њему није учествовала, да јој није уопште познат догађај када је малтретирана припадница Армије БиХ, те да се у том временском периоду налазила на Војној Академији у Београду, налазећи да је овакава одбрана оптужене неуверљива, неискрена и срачуната на избегавање кривичне одговорности.

Оцењујући изведене доказе суд је прихватио детаљан и упечатљив опис догађаја дат од стране очевица догађаја сведока М. који је у свим исказима био доследан у погледу битних и одлучних чињеница које је радње предузимала оптужена Томић Ранка према оштећеној К. и на који начин, те да су наведени искази сведока у погледу одлучних чињеница сагласни са деловима исказа сведока Ђ. В. и К.

Суд је поклонио веру исказу сведока М. оценивши његово сведочење као искрено, убедљиво и веома упечатљиво, нарочито приликом суочања са оптуженом Томић Ранком, која је тврдила да није била у Радићу и да јој ништа није познато о догађају. Наводи сведока да је критичном приликом била у Радићу, да је видео, и да су то управо њене црте и њен лик, и да је предузела све радње које је напред описао (транскрипт аудио записа са главног претреса од 26.01.2017. године, стр. 24-27), били су знатно убедљивији у односу на оптужену која је негирала своје присуство.

Суд је поклонио веру исказу сведока М. налазећи да није имао разлога да лажно терети оптужену Томић Ранку, а о наведеним догађајима је сведочио јасно, детаљно, доследно и уверљиво.

Стим у вези, а након што је сведоку показана фотографија насловљена као Томић Ранка, која се налази у спису КТО 5/16 стр.159/38, сведок је изјавио да је управо тако изгледала Томић Ранка у то време када је он њу видео.

Када је сведоку Ђ. В. на главном претресу 08.09.2017. године, показана фотографија означена у спису предмета КТО 5/16 стр.159/38, сведок је био категоричан да је то „капетан Рада и да је то жена о којој је причао током критичног догађаја и да ту жену осласљава са „капетан Рада“. Суд је имао у виду да је у судници није препознао, да је рекао да му је позната као млађа,

црна жена, али налази да је то последица протекла времена од двадесет и пет година.

Оцењујући одбрану оптужене Томић Ранке, у делу у којем је навела да је након сахране Совиља отишла за Београд и то тачније 09. јула 1992. године, да је 10. јула 1992. године била у Војној академији, суд не искључује могућност да је оптужена у неком периоду јула месеца 1992. године била у Београду, о чему су у свом исказу говорили сведоци Р. М. М. Г. и Д. Б. с тим што нико од испитаних сведока није могао да одреди тачан дан њеног боравка у Београду, али та околност сама по себи не доводи у сумњу недвосмислени закључак о присуству оптужене Томић Ранке у инкриминисаном периоду средином јула 1992. године у Радићу и предузетим инкриминисаним радњама према оштећеној К. К. за које је суд огласио кривом.

Да се критичном приликом радило баш о оштећеној К. К. која је након што је заробљена од стране српске војске, на крају предата припадницама „Женске јединице Босански Петровац“, суд је утврдио из сагласних исказа пре свега сведока К. Б., К. М. и Ђукић Веселка.

Сведок К. Г. је била уверљива у делу у коме је навела да је критичном приликом, приликом испитивања, заробљеница К. К. рекла да се зове управо К. К. Даље сведок К. Б. описује да је К. К. била рањена у ногу и имала је преврћено лево око.

Суд је такође и из исказа сведока Ђ. В. утврдио да се у конкретном случају радило о К. К. који је дао веран опис оштећене К. К. наводећи да је заробљена девојка припадница Армије БиХ, била млађа девојка одевена у маскирну војничку униформу, да је имала дугу косу, храмала на једну ногу и имала завој обмотан испод колена.

С тим у вези и сведок К. М. је навео да је критичном приликом чуо да се заробљена девојка зове К. да је била рањена у једну ногу, да је храмала, била је млада девојка, црне коврцаве косе, на себи је имала шарену маскирну униформу и летње плавкасте патике. У пределу лица ближе оку имала је повреду у виду расекотине и отока. Из исказа сведока К. М. је утврђено да је критичном приликом, дана када је мучена и убијена К. К. на себи имала златан ланчић са привеском у виду два слова "К", а која чипџица је несумњиво утврђена и из исказа сведока Г. А. који је био изричит у тврдњи да је К. К. носила ланчић око врата, а био је упечатљив јер га никада није скидала, што је као детаљ који му је познат навео у свом исказу и сада покојни В. К., отац К. Кармен, у чији исказ је извршен увид на главном претресу.

Сведок М. М. је оштећену К. К. описао као младу девојку од 18-19 година у маскирној војничкој униформи носила је торбицу са завојима, била је вишег раста, јаке конституције, била је рањена у пределу главе и обе ноге. Након што му је показана фотографија на којој се налази оштећена К. К. навео је да му особа са фотографије изгледа мало познато, али да не налази сличност између ње и К. К.

Суд је анализом исказа сведока М~~или~~ М~~или~~ нашао да је верно описао изглед оштећене К~~или~~, али да на показаној фотографији није успео да је идентификује, што је по налажењу суда свакако резултат протеча дугог временског периода.

Да се критичном приликом управо ради о оштећеној К~~или~~ К~~или~~, потврђено је и фотографијом на којој се налази оштећена К~~или~~ К~~или~~ (фотографија формата А-4 спис КТО 5/16 страна 164/40), а за коју су сведоци навели, и то: сведок Г~~или~~ А~~или~~ да особа са фотографије има доста сличности са К~~или~~; сведок Д~~или~~ Елес да на фотографији препознаје оштећену К~~или~~ К~~или~~, да му нарочито одговарају црте лица и очи, док се за косу не сећа да ли је у то време била ове дужине; сведок К~~или~~ М~~или~~ да особа која је на фотографији у свему личи на К~~или~~ која је убијена; сведок М~~или~~ Н~~или~~ да му особа на фотографји личи на девојку коју су они одвели, а највише сличности види у јагодичним деловима лица, доњим капцима, стим што је коса била мало краћа него на фотографији.

Имајући у виду све те личне карактеристике које се поклапају са Карменовим, јасно је да се критичном приликом радило о заробљеници Каменчић Кармени, припадници Армије БиХ.

Суд је напред наведеним исказима поклатио веру налазећи да су јасни, уверљиви и међусобно сагласни и утврдио да је заробљена женска особа коју је критичном приликом оптужена Томић Ранка заједно са К~~или~~ Б~~или~~ и Р~~или~~ Б~~или~~ мучила, нечовечно поступала и наносила велике патње и повреде телесног интегритета, била управо К~~или~~ К~~или~~.

У конкретном случају није било могуће на поуздан начин утврдити *тачан датум* када се овај догађај десио, јер се сведоци нису са сигурношћу изјашњавали о датуму, што је у оваквим околностима често и немогуће, а по оцени суда и логично након протеча више од 20 година.

Међутим ценећи исказе сведока, и то: М~~или~~ М~~или~~ испитан пред Кантоналним министарством Унско-санског кантона – Сектор криминалистичке полиције дана 03.07.2007. године, сведока Г~~или~~ А~~или~~ испитан пред Кантоналним министарством Унско-санског кантона – Сектор криминалистичке полиције дана 01.06.2007. године и сведока Д~~или~~ Е~~или~~ испитан Кантоналним министарством Унско-санског кантона – Сектор криминалистичке полиције дана 03.07.2007. године, који су сагласно изјавили да су дана 10.07.1992. године кренули у извиђање терена, када је том приликом и рањена оштећена К~~или~~ К~~или~~ коју су тада и последњи пут видели, да током поступка поједини сведоци нису могли са сигурношћу да се сете тачног датума, али да знају да је то било у лето 1992. године, могуће јуна или јула, суд је као време извршења радњи ближе описаних у изреци пресуде прихватио наводе оптужног акта, да се догађај десио средином јула 1992. године.

Са свега изнетог из утврђеног чињеничног стања произилази да су радње извршења које се оптуженој стављају на терет почињене средином јула 1992. године, те да тачан дан у конкретном случају није од пресудног значаја имајући у виду природу кривичног дела, те околности под којима је исто извршено.

Наиме, време извршења кривичног дела јесте релевантна чињеница која се доказује у кривичном поступку, али не представља битан елемент кривичног дела које се оптуженој Томић Ранки ставља на терет.

Предмет посебне оцене овога суда било је питање да ли је оштећена ~~Кривош~~ ~~Кривош~~ у тренутку када је мучена, када је према њој нечовечно поступано наношењем великих патњи и повредом телесног интегритета, имала *статус рањеника или ратног заробљеника*, обзиром да је прво рањена па је након тога заробљена, па је суд нашао да је имала статус ратног заробљеника.

Ратни заробљеници су сви борци који падну под власт противне стране, а у власти противне стране је свака особа која је престала да учествује у непријатељствима. Особа може престати да учествује у непријатељствима и због болести, рана, лишења слободе или било којег другог разлог. У конкретном случају оштећена ~~Кривош~~ ~~Кривош~~ као припадница санитета Кључко-санске чете, која је била у саставу 5. Корпуса оружаних снага Армије БиХ, критичном приликом је престала да учествује у непријатељствима због рањавања и због заробљавања од стране припадника Војске Републике Српске.

Одредбом члана 144 КЗ СРЈ прописано је да кривично дело врши онај ко кршећи правила међународног права нареди да се према ратним заробљеницима врше убиства, мучења, нечовечна поступања, биолошки, медицински или други научни експерименти, узимање ткива или органа ради трансплантације, наношење великих патњи или повреда телесног интегритета или здравља, присиђавање ~~или~~ вршење службе у оружаним снагама непријатеља, или лишавање права на правилно и непристрасно суђење, или ко изврши неко од наведених дела.

Одредбом члана 143 КЗ СРЈ прописано је да кривично дело врши онај ко кршећи правила међународног права за време рата или оружаног сукоба нареди да се према рањеницима и болесницима врше убиства, мучења, нечовечна поступања, биолошки, медицински или други научни експерименти, или наношење великих патњи или повреда телесног интегритета или здравља, или ко изврши неко од наведених дела.

Из садржаја ове две инкриминације видљиво је да су радње извршења ових кривичних дела исте, док су објекти кривично правне заштите код кривичног дела из члана 143 КЗ СРЈ између осталих рањени и болесни, а код кривичног дела из члана 144 КЗ СРЈ су објекти кривично правне заштите ратни заробљеници. С обзиром на појам ратног заробљеника, да исти у себи садржи осим припадника оружаних снага који су положили оружје и особу која је престала да учествује у непријатељствима, између осталог и због рањавања, произилази закључак да објекат кривично правне заштите код кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника обухвата у себи и рањенике и болеснике, због чега се у конкретном случају поступање оптужене Томић Ранке критичне прилике, подвело под кривично дело ратни злочин против ратних заробљеника, за које је кривично дело оптужена и оглашена кривом.

Напред наведена законска одредба се између осталог темељи и на Женејској конвенцији о поступању са ратним заробљеницима. Оптужена се

Тумачећи одредбу члана 144 КЗ СРЈ, није услов постојања самог дела да починилац зна или има намеру да крши међународну норму, већ је довољно да његово понашање објективно представља кршење правила међународног права. Да би се утврдило кршење правила међународног права, неопходно је утврдити против кога је радња извршења дела била усмерена. На основу изведених доказа суд је утврдио да је оштећена ~~Катина~~ ~~Катина~~ била особа заштићена Женевском конвенцијом о поступању са ратним заробљеницима, као и да је лишена слободе као ратни заробљеник. Са свга напред изнетог евидентно је да су радње кривичног дела из прецизиране оптужнице за које је утврђено да је починила оптужена Томић Рапка, биле противне правилима међународног права и то члана 3 став 1 тачка 1 под а) и ц) и члана и члапа став 2 тачка а) и е) Допунског протокола уз Женевске конвенције.

III Женевска конвенција о поступању са ратним заробљеницима од 12.08.1949. године примењује се у случају објављеног рата или сваког другог оружаног сукоба који избије између двеју или више високих страна уговорница чак и ако једна од њих није признала, како је то описано у члану 2 ове Конвенције. У члану 3 став 1 тачка а) наведене Конвенције, предвиђена је обавезна примена одређених одредби у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба и који избије на територији једне од високих страна уговорница. Овом одредбом предвиђено је да се према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима, подразумевајући ту и припаднике оружаних снага који су положили оружје и лица онеспособљена за борбу услед болести, рана, лишења слободе или из било ког другог узрока, поступа у свакој прилици човечно, без икакве неповољне дискриминације засноване на раси, боји коже, вери или убеђењу, полу, рођењу или имовном стању или било коме другом сличном мерилу. У том циљу забрањене су и забрањују се у свако доба и на сваком месту према наведеним лицима између осталог повреде које се наносе животу и телесном интегритету, нарочито све врсте убиства, осакаћења, свирепости и мучења, док је тачком под ц) истог члана напред наведне Конвенције прописано да је забрањено и забрањују се повреде личног достојанства, нарочито увредљиви и понижавајући поступци.

III Женевска конвенција о поступању са ратним заробљеницима од 12.08.1949. године, чланом 4 став 2) тачка а) предвиђа да су ратни заробљеници, у смислу ове Конвенције, лица која су припадници оружаних снага једне стране у сукобу, као и припадници милиција и добровољачких јединица који улазе у састав тих оружаних снага, а која су пала под власт непријатеља.

Допунски Протокол II уз Женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава међународних оружаних сукоба чланом 4 став 1 предвиђа да сва лица која не узимају директно учешће или која су престала да учествују у

испријатељствима, без обзира на то да ли је њихова слобода била ограничена или не, имају право да њихова личност, част и убеђење и верско убеђење буду поштовани. Она ће у свим приликама бити хумано третирана, без икакве дискриминације. Ставом 2 а) наведеног члана предвиђено је да, не дирајући у начелни карактер напред наведених одредаба, против лица поменутих у ставу 1. јесте и остаје забрањено у свако доба и на сваком месту, насиље над животом, здрављем и физичким или менталним благостањем људи, нарочито убиство и окрутно поступање као што су мучење, сакаћење или било који облик телесне казне.

Са свега изнетог суд је разматрајући статус оштећене ~~Кривично-правне радње~~ утврдио да је била припадница Армије БиХ, односно да је била припадница санитета Кључко-санске чете Унско-санске оперативне групе која је била у саставу Петог корпуса ОС Армије БиХ, тј. оружаних снага једне стране у сукобу која је пала под власт испријатеља, Војске Републике Српске, друге стране у сукобу, то је оштећена ~~Кривично-правне радње~~ била ратни заробљеник, а чега је оптужена Томић Ранка била свесна јер су је сви третирали као ратног заробљеника, с обзиром на то да сведоци говоре о ~~Кривично-правне радње~~ као заробљенику и то пре свега, припаднице Женске јединице Босански Петровац ~~Кривично-правне радње~~ и ~~Милић~~, као и ~~Ранка~~.

На основу изведених доказа суд је утврдио да је оштећена ~~Кривично-правне радње~~ била ратни заробљеник и неспорно је да је као таква имала право на основне гаранције предвиђене одредбом члана 3 став 1 тачка а) III Женевске конвенције о поступању са ратним заробљеницима.

Кривично-правне радње за које се оптужена Томић Ранка терети, биле су *повезане са оружаним сукобом* који се одвијао на подручју тадашње Босне и Херцеговине и на територији где се десио инкриминисани догађај који је предмет овог поступка. Наиме суд закључује да та повезаност постоји из несумњиво утврђених чињеница, да се критични догађај десио за време оружаног сукоба између Армије БиХ са једне стране и Војске Републике Српске са друге стране, да је оптужена Томић Ранка била командир „Женске јединице Босански Петровац“ при Петровачкој бригади Војске Републике Српске, да је учествовала на српској страни у том сукобу, и да је оштећена ~~Кривично-правне радње~~, која је као припадница Кључко-санске чете при тадашњој Унско-санској оперативној групи, припадала супротној страни као ратни заробљеник.

Суд је на основу изведених доказа утврдио да је оптужена Томић Ранка кривично правним радњама *извршила кривично дело из члана 144 КЗ СРЈ* на начин да њене радње представљају нечовечно поступање, мучење и наношење великих патњи и повреду телесног интегритета.

Нечовечно поступање је намерно дело или пропуст којим се наноси тешка душевна или телесна патња, односно озледа или које представља озбиљан нартај на људско достојанство, а које је почињено против заштићене особе.

Суд је утврдио да се ради о *нечовечном поступању* у случају када је оштећена ~~Кривично-правне радње~~ била приморана да скине сву одећу са себе пред масом присутних људи, да потом тако гола пузи по земљи услед чега је задобила бројне повреде у виду раздеротина по телу, да је била приморана да

пева српске песме, да се клања, стављајући јој притом уз помоћ чизме главу у говећу балегу, да је тако предузетим радњама била свесна да је оштећена као ратни заробљеник, притом рањена, млада девојка била изложена тешкој душевној патњи.

Са свега изнетог суд налази да радње за које је оптужена Ранка Томић оглашена кривом, представљају озбиљан насртај на људско достојанство и имају карактер нечовечног поступања.

Оптужена Томић Ранка је повређивала телесни интегритет оштећене ~~Кривично Кривично~~ тако што ју је голу тукла лопатом по задњици. Конкретна радња поређивања телесног интегритета оштећене садржи све елементе кршења норми међународног хуманитарног права које дефинишу повреду телесног интегритета као напад на физички интегритет жртве уз наношење тешких телесних патњи и болова без обзира на врсту и степен наношења телесне повреде.

Суд налази да је оптужена Томић Ранка *мучила* оштећену ~~Кривично Кривично~~ у ситуацији када је приморала да себи копа рупу-гробно место, а притом претходно рањеној, стављајући јој грање трња међу ноге, када је након тога са ~~Кривично Бривично~~ и ~~Р. Бривично Бривично~~ одвела у другу долину и оштећеној наредила да попово себи копа рупу-гробно место, стварајући на тај начин неизвесност и озбиљан страх за свој живот у ситуацији њене потпуне беспомоћности и немогућности да се на било који начин заштити од оваквог понашања. Овако описаним радњама суд налази да су остварена обележја психичког мучења, као облик кршења норми међународног хуманитарног права које се у конкретном случају појављује као наношење психичких патњи код оштећене у циљу њеног застрашивања. Ради се о намерном чињењу, односно о радњи које је смишљена и којом се наноси тешка душевна патња.

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање, а оцењујући *психички однос* оптужене Томић Ранке према извршеном кривичном делу, суд је закључио да је оптужена била свесна свог дела, да је хтела његово извршење и да је кривично дело извршила са директним *умишљајем* као обликом виности. Наиме оптужена је радње предузимала свесна како својих поступака, тако и њихових последица, хтела је да према оштећеној ~~Кривично Кривично~~ као ратном заробљенику нечовечно поступа, да је мучи и наноси велике патње и повреди телесног интегритета. Оптужена Томић Ранка не мора бити свесна да својим поступцима крши међународно право, с обзиром на то да повреда међународног права у опису предметног кривичног дела представља објективни услов за постојање инкриминације.

Подводећи утврђено чињенично стање, као и психички однос оптужене према извршеном кривичном делу под правну норму, односно вршећи правну квалификацију, суд је закључио да се у радњама оптужене Томић Ранке стичу сва субјективна и објективна обележја извршења кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 Кривичног закона Савезне Републике Југославије (КЗ СРЈ), јер се ради о најблажем закону који се у конкретном случају мора применити.

Након детаљно спроведеног доказног поступка, правном анализом напред утврђеног чињеничног стања, суд је утврдио да је оптужена Томић Ранка, кршећи правила кршећи правила међународног права, поступила супротно одредби члана 3 став 1 тачка 1 под а) и ц) Женевске конвенције о поступању са ратним заробљеницима од 12.08.1949. године, (III Женевска конвенција, „Сл. лист ФНРЈ“ бр. 24/50) и члана 4 став 2 тачка а) и е) у вези става 1 Допунског протокола уз Женевску конвенцију од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба, (Протокол II – „Службени лист СФРЈ број 16/78“ - Међународни уговори), заједно са ~~К. Б.~~ ~~Б. Р.~~ (правноснажно осуђене пресудом Каптоналног суда у Бихаћу број 01 О К 008669 14К од 26.02.2015. године, а која је преназначена пресудом Врховног суда Федерације БиХ број 01 О К 008669 15Кж од 06.10.2016. године у погледу одлуке о казни) и малолетним ~~Ђ. В.~~, према оштећеној ~~К. К.~~ извршила мучење, нечовечно поступање, наношење великих патњи и повреда телесног интегритета, тако што је средином јула 1992. године, након што су припадници Војске Републике Српске на подручју места Радић, општина Босанска Крупа, заробили претходно у ногу и главу рањену болничарку ~~К. К.~~, припадницу Кључко-Санске чете при тадашњој Унско-Санској оперативној групи, 5. Корпуса Армије БиХ, а затим је предали припадницима „Женске јединице Босански Петровац“ при Петровачкој бригади Војске Републике Српске у којој је командир била оптужена Томић Ранка, коју су звали „капетан Рада“, а којој су припадале и ~~К. Б.~~ и ~~Б. Р.~~ Такође, несумњиво је утврђено да су након тога, припаднице „Женске јединице Босански Петровац“ оштећену ~~К. К.~~ одвеле у једну долину у близини школе у месту Радић, где је био окупљен већи број житеља тога места, где ју је оптужена Томић Ранка приморала да скине сву одећу са себе и потом да тако гола пузи по земљи, услед чега је оштећена задобила бројне повреде у виду раздеротина по телу, да би је потом приморала да сама себи ископа рупу - гробно место, притом јој стављајући грање црног трња међу ноге. У једном тренутку су јој пришле ~~К. Б.~~ и ~~Б. Р.~~ и тукле је лесковим штаповима по телу, све док се штапови не би сломили, а затим је оштећеној ~~Б. Р.~~ ножем одсекла косу и ножем урезала знак крста целом дужином њених леђа, што је код оштећене изазвало обилно крварење, да би ~~К. Б.~~ затим узела нож од ~~Б. Р.~~ и оштећеној разрежала доњи део ува, што је код оштећене изазвало још обилније крварење, док је оптужена Томић Ранка затим, оштећену ~~К. К.~~ приморала да пева српске песме и да се клања, стављајући јој при том уз помоћ чизме главу у говеђу балегу и тукући је лопатом по задњици. Након тога су оптужена Томић Ранка, ~~К. Б.~~ и ~~Б. Р.~~ оштећену одвеле у другу долину 70 метара удаљену од наведене, где се у друштву са њима налазио тада млађи малолетник Ђукић Веселко рођен 14.08.1976. године, па када су тамо сви заједно стигли, оштећеној су наредили да поново себи копа рупу-гробно место, али с обзиром да оштећена услед преживљеног мучења за то више није имала снаге, копање рупе је завршио малолетни ~~Ђ. В.~~, након чега је оштећеној наредио да легне на леђа у већ ископану рупу, што је она и учинила, да би јој потом ~~Ђ. В.~~ из ватреног оружја - аутоматске пушке, у предео груди и стомака испалио између пет и седам метака, услед чега је од задобијених повреда ~~К. К.~~ на лицу места и умрла.

Наступање смртне последице код оштећене К. није било предмет оптужбе, нити је стављено на терет оптуженој Томић Ранки.

С обзиром на све напред наведено, суд је несумњиво утврдио да је оптужена поступала у свему како је то описано у изреци пресуде и њене радње је правно квалификовао као кривично дело ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 КЗ СРЈ.

Како није било околности које би искључивале кривичну одговорност оптужене Ранке Томић, суд ју је огласио кривом и осудио на казну по закону.

Приликом одлучивања и одмеравања врсте и висине кривичне санкције према оптуженој коју је суд огласио кривом, суд је применио КЗ СРЈ и одредбу члана 144 овог Закона, онако како је то квалификовано и у оптужници Тужилаштва за ратне злочине КТО 5/16 од 26.05.2016. године, последњи пут измењеној дана 16.11.2018. године, налазећи да је овај закон блажи од закона који је важио у време извршења дела и одредбе члана 144 КЗ СФРЈ. Ово стога што је Законом који је важио у време извршења дела за наведено дело била запређена казна затвора од пет година или смртна казна док је одредбом члана 144 КЗ СРЈ („Службени лист СРЈ“ број 37/93) за наведено дело запређена казна затвора од пет година или затвор од 20 година. Полазећи од опште сврхе кривичних санкција, сврхе кажњавања и граница казне прописане законом за кривично дело за које су оптужени оглашени кривим, суд је имао у виду све околности из члана 41 КЗ СРЈ које утичу да казна буде мања или већа.

Одлучујући о кривичној санкцији, суд је ценио све *олакшавајуће и отежавајуће* околности на страни оптужене Ранке Томић, па је од олакшавајућих околности на страни оптужене нашао да није осуђивана, док је од отежавајућих околности имао у виду тежину извршеног кривичног дела, да је дело извршено над потпуно беспомоћном рањеном младом девојком од непуних 18 година. Чињеница да је оптужена Томић Ранка критичном приликом била и командир „Женске јединице Босански Петровац“ при Петровачкој бригади, Војске Републике Српске, свесна свог положаја и моћи у односу на К. коју је била дужна штити, те је суд нашао да је била и носилац већег степена одговорности.

Имајући у виду све напред наведене околности суд је оптужену Ранку Томић осудио на казну затвора у трајању од 5 (пет) година, сматрајући да је изречена казна затвора адекватна и сразмерна тежини извршеног кривичног дела, степену кривичне одговорности оптужене, околности под којима је дело почињено, степену повређивања или угрожавања заштићених добара и насталих последица и да ће изречена казна испунити сврху кажњавања из члана 33 КЗ СРЈ. Изречена казна представља између осталог и неопходну друштвену осуду за извршено кривично дело.

Теза браниоца оптужене Томић Ранке да је „Женска јединица Босански Петровац“ угашена крајем маја 1992. године, је непоткрепљена ниједним доказом. Наиме, из доказа који је суду достављен од стране одбране оптужене Томић Ранке на припремном рочишту 22.09.2016. године, и то реверса у којем стоји да је од „3. Бригаде Босански Петровац“ по наређењу „Женска Пјешадијска

Босански Петровац“ дана 01.06.1992. године, Ранка Томић примила 1260 метака калибра 7,62 мм, суд изводи закључак да наведена јединица није угашена крајем маја 1992. године. С тим у вези суд је и из сагласних исказа сведока К[REDACTED] Б[REDACTED] и М[REDACTED] Л[REDACTED] несутњиво утврдио да су се са својом јединицом налазили у Радићу, да су држали страже и да је критичном приликом доведена рањена, заробљена оштећена К[REDACTED] и К[REDACTED], а како је то напред детаљно образложено.

Суд је имао у виду да се у оптужном акту налазе и радње које је учинио и Веселко Ђукић (наредио оштећеној да легне на леђа у већ ископану рупу и у њу испалио између 5 и 7 метака), те налази да се В[REDACTED] Ђ[REDACTED] предметним оптужним актом не терети за те радње, а да уношење радњи у чињеничну основу оптужног акта је очигледно у сврху прецизнијег описивања инкриминсаног догађаја.

Суд је приликом доношења одлуке имао у виду и остале доказе који су изведени на главном претресу, али је нашао да су исти без утицаја на другачију одлуку у овој кривично правној ствари, па их није посебно образлагао.

Разлике у изреци пресуде са диспозитивом оптужнице:

Суд је у оквиру својих законских овлашћења делимично измиснио чињеничне наводе оптужног акта, тако што је изведеним доказима током поступка утврдио да су оптужену Томић Ранку звали „капетан Рада“, па је у том смислу у чињенични опис пресуде унео, коју су звали „капстан Рада“.

Суд је анализом исказа сведока, и то како појединачно тако и доводећи у везу исказе једне са другима, у делу у коме су давали опис лица које су упамтили као „капетан Рада“, извео несумњив закључак о идентитету оптужене Томић Ранке, односно несумњив закључак да се очигледно ради о истој особи. Суд није прихватио одбрану оптужене Томић Ранке која је истицала да није „капетан Рада“, да је нико тако није звао и да је она у то време имала чин поручника, те суд налази да околност да је у критично време имала чин поручника, а која чињеница је утврђена из уверљивог и веродостојног исказа сведока Р[REDACTED] М[REDACTED] који је у то време радио на Војној академији, а који део одбране у том делу суд и прихвата, не доводи у сумњу недвосмислени закључак да су оптужену Томић Ранку звали „капетан Рада“, као и недвосмислен закључак да је оптужена Томић Ранка критичном приликом била у месту Радић и извршила инкриминисане радње према оштећеној К[REDACTED] К[REDACTED] за које је оглашена кривом, а како је то утврђено из исказа сведока К[REDACTED] Б[REDACTED], Ђ[REDACTED] В[REDACTED] и К[REDACTED] М[REDACTED], а које исказе је као међусобно сагласне и уверљиве суд прихватио као истините.

Суд је ценио исказ сведока Р[REDACTED] Ш[REDACTED], сведока М[REDACTED] Г[REDACTED] и сведока Г[REDACTED] К[REDACTED], у делу у коме су навели да им је познато да су оптужену Томић Ранку оловљавали са „поручница Ранка“, те исказе у овом делу није прихватио јер су исти демантовани исказима сведока К[REDACTED] Б[REDACTED], В[REDACTED] Ђ[REDACTED] и К[REDACTED] М[REDACTED] како је то претходно наведено и истовремено срачунати да помогну оптуженој Томић Ранки у избегавању кривичне одговорности.

Суд је изведеним доказима током поступка утврдио да је оптужена Томић Ранка приморала оштећену да сама себи ископа руну, гробно место, како је то напред ближе описано, па је у том смислу у чињенични опис пресуде унео „руну“. Наиме сведоци К. М. и Б. Р. у свом исказу у делу где говоре да је К. морала себи да копа гробно место, као термин за гробно место наводе и руну.

У изреци пресуде је изостављено "правећи јој притом ножем знак крета на глави", имајући у виду да Б. Р. за ове радње није ни осуђена правноснажном пресудом Кантоналног суда у Бихаћу, број 01 0 К 008669 14 К од 26.02.2015. године, из којих разлога је исте изоставио у диспозитиву пресуде.

Такође из чињеничног описа оптужног акта суд је изоставио да је оптужена Томић Ранка „наредила“ оштећеној К. да скине сву одећу са себе, да сама себи ископа руну, гробно место, да пева српске песме и да се клања, јер нема несумњивих доказа у прилог наведеног, а суд је нашао да из околности под којима је извршено кривично дело произилази да је оптужена Томић Ранка оштећену К. „приморала“ на радње ближе описане у изреци пресуде.

На главном претресу дана 14.09.2018. године, суд је одбио предлоге браниоца оптужене Ранке Томић, адвоката Милана Милосављевића и то:

-предлог браниоца да се из списка издвоје сви записници о саслушању свих осумњичених и сведока јер су по налажењу суда прибављени по Законик у о кривичном поступку. Наиме, суд је имао у виду чињеницу да је К. која је заједно са Р. Б. осуђена на основу правноснажне пресуде Кантоналног суда у Бихаћу, број 01 0 К 008669 14 К од 26.02.2015. године, испитана на главном претресу у својству сведока, у ком својству је била испитана и пред Министарством унутрашњих послова Унско-Санског кантона Федерације Босне и Херцеговине дана 11.06.2015.године, а који записник је суд управо и користио и исти је био саставни део исказа који је К. дала на главном претресу, па је на оваквим исказима и засновао судску одлуку. Стога суд није користио записник о саслушању Б. К. у својству осумњичене, нити је на оваквом исказу засновао судску одлуку.

Када је у питању Р. Б., имајући у виду да је суд у релативно дужем временском периоду покушао да обезбеди присуство Б. Р. и испита је у својству сведока, међутим, да из списка предмета произилази да је веома болесна, практично је непокретна и има потешкоћа са говором, из којих разлога због лошег здравственог стања још није ступила ни на издржавање казне затвора која јој је изречена напред наведеном правноснажно пресудом, то је суд на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 Законика о кривичном поступку прочитао њен исказ који је дала пред Тужилаштвом-Тужитељством БиХ број Т20 0 КТР30000359 07 од 17.11.2010. године у својству осумњичене.

Суд је затим одбио предлог браниоца оптужене Ранке Томић да се из списка предмета издвоје пресуде Кантоналног суда у Бихаћу 010К00866914К од 26.02.2015. године и Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 010К00866915Кж од 06.10.2016. године, имајући у виду да су по налажењу

судског вешта ове пресуде донете од старне надлежног органа и као такве засноване на закону.

Суд је такође одбио и предлог браниоца оптужене Ранке Томић да се одреди вештачење од стране судског вештака из војне области Стојковић Милета на околности евентуалног разјашњења односа у војсци, односа у Републици Српској, Босни и Херцеговини, као сувишан, сматрајући га непотребним за разрешење ове кривично правне ствари.

Поступајући по предлогу браниоца оптужене Ранке Томић да суд по службеној дужности прибави књигу ВОБ, а у питању је војна свиденција број 8, од Треће петровачке бригаде затим ратни дневник за период од априла 1992. године до краја јула 1992. године, као и записник о саслушању оштећене К. К. који је сачињен од стране органа безбедности З. Петровачке бригаде, суд је дана 01. марта 2017. године од стране Војнобезбедносне агенције обавештен да је након упућивања захтева Управи за организацију СПО МО и на основу увида у расположиву документацију утврђено да не постоји могућност да команде, јединице и установе Војске Србије изврше увид у евентуално постојећу архиву наведене јединице, с обзиром да Управа за организацију СПО МО не располаже подацима да је Трећа Петровачка бригада била у организацијском саставу бивше Југословенске Народне Армије, Војске Југославије, Војске Србије и Црне Горе или Војске Србије, тако да Војни архив не располаже документацијом Треће петровачке бригаде.

Са свега изнетог одлучено је као у изреци пресуде.

На основу члана 264 став 4 ЗКП-а оптужена Томић Ранка је ослобођена од дужности накнаде трошкова кривичног поступка, будући да је суд нашао да би плаћањем трошкова кривичног поступка била доведена у питање egzистенција оптужене.

При доношењу одлуке, суд је ценио и друге наводе странака и изведене доказе које није посебно образлагао, па је закључио да они при утврђеном чињеничном стању и правном становишту суда, немају карактер одлучујућих околности за евентуално другачије пресуђење, те је донео одлуку као у изреци пресуде.

ЗАПИСНИЧАР
Снежана Ивановић

[Својеручни потпис]

ПРАВНА ПОУКА:

Против ове пресуде дозвољена је жалба Апелационом суду у Београду, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде, а преко овог суда.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА – СУДИЈА
Винка Бераха Никићевић

[Својеручни потпис]